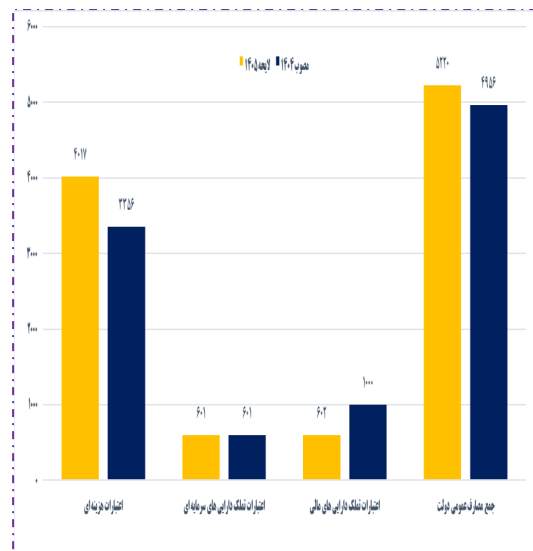

بررسی اعتبارات سنگ دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
گروه پژوهشی حکمرانی و مالیه عمومی
مجموعه گزارش شماره ۴۷۸

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور
کد شناسه	۱۴۰۴-۹-۱۰۵۲۶
گروه پژوهشی	حکمرانی و مالیه عمومی
پدیدآورندگان	جمال کاکائی، علیرضا زارعی و الهام بهمقام
ناظر علمی	امیر امیری دیبا
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
تاریخ انتشار	زمستان ۱۴۰۴
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه و بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.	
حقوق معنوی اثر به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مأخذ بلامانع است.	
آدرس: تهران - خیابان نجات‌اللہی - خیابان (استاد جعفر شهری) سپند شرقی - پلاک ۱۶ شماره‌های تماس ۰۲۱-۴۳۳۰۶۰۰۰-۰۲۱ شماره پیام‌رسان ۰۹۹۲۱۵۷۵۸۴۳	
https://www.cdrf.ir/	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
أ.....	خلاصه مدیریتی.....
۱.....	مقدمه.....
۳.....	۱- تصویر کلان منابع و مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور.....
۶.....	۲- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور.....
۱۱.....	۳- تنوع‌بخشی به تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای.....
۱۱.....	۳-۱- مشارکت بخش غیردولتی.....
۱۲.....	۳-۲- تهاتر و مولدسازی.....
۱۵.....	۴- بررسی مشخصات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی.....
۲۵.....	۵- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی.....
۶- بررسی اعتبارات پیش‌بینی شده برای ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال	
۳۰.....	پایدار مرزنشینان.....
۳۳.....	۷- جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها.....
۳۵.....	منابع.....

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۳	جدول ۱: منابع بودجه عمومی دولت به تفکیک اجزای آن در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور...
۹	جدول ۲: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵
۱۳	جدول ۳: ردیف‌های جمع‌ی - خرجی متناظر با طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۵	جدول ۴: مشخصات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مندرج در پیوست (۱) به تفکیک دسته‌بندی موضوعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ و قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور
۱۹	جدول ۵: دستگاه‌های اجرایی اصلی با بیشترین اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور
۲۰	جدول ۶: اعتبارات فصول و حوزه پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور با بیشترین سهم
۲۶	جدول ۷: تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی به تفکیک نوع و استان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور
۲۷	جدول ۸: اعتبارات قانون استفاده متوازن و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از محل درآمدهای اختصاصی در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور
۳۰	جدول ۹: تصویر کلان اعتبارات پیش‌بینی شده برای اجرای قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان به تفکیک موضوع در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور
۳۲	جدول ۱۰: توزیع اعتبارات ردیف‌های درآمد- هزینه قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان به تفکیک طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پیوست (۱)

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۴	نمودار ۱: وضعیت کلان مصارف عمومی دولت.....
۵	نمودار ۲: مصارف عمومی دولت و اجزای آن در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور.....
۱۶	نمودار ۳: تعداد طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پیوست شماره یک.....
۱۷	نمودار ۴: تعداد طرح‌های مستمر و غیرمستمر در پیوست شماره یک.....
۱۸	نمودار ۵: تعداد طرح‌های غیرمستمر پیوست (۱) بر اساس متوسط سال‌های درج طرح در پیوست.....

خلاصه مدیریتی

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لوایح (قوانین) بودجه سنواتی به منظور ارتقای کیفیت ارائه خدمات دولت، حمایت از توسعه بخش‌های خاص و تقویت و تکمیل زیرساخت‌ها پیش‌بینی می‌شود. سهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور از مصارف عمومی دولت حدود ۱۲ درصد (۶۰۰/۶ هزار میلیارد تومان) و از بودجه عمومی دولت [با احتساب مصارف اختصاصی] ۱۲,۵ درصد (حدود ۷۲۰ هزار میلیارد تومان) می‌باشد. تغییرات اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از مصارف عمومی دولت نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور ثابت مانده است؛ اما در چارچوب بودجه عمومی دولت حدود ۱۲ درصد رشد یافته است.

در لایحه مزبور علاوه بر بازتوزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بر اساس مهم‌ترین اولویت‌ها و افزایش تأمین مالی طرح‌ها از محل درآمدهای اختصاصی دستگاه‌های اجرایی (افزایش به بیش از ۱۶ درصد)، در راستای تنوع‌بخشی به شیوه‌های تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، امکان اختصاص حدود ۳۰۰ هزار میلیارد تومان اعتبار به طرح‌ها از محل مولدسازی، فروش اموال مازاد و موارد مشابه در چارچوب بند (ب) ماده (۳۱) و ماده (۳۶) قانون تأمین مالی تولید، زیرساخت‌ها و حمایت از طرح‌های حوزه ریلی و مسکن (طرح‌های خاص) از محل فروش نفت (تهاتر) فراهم شده است. به عنوان نمونه، طرح‌های ریلی (کریدورهای ریلی) و حمایت از بافت فرسوده از محل تهاتر نفت می‌تواند تا سقف ۱۸۶ هزار میلیارد تومان تأمین مالی شود.

یکی از مهم‌ترین اقدامات انجام شده در راستای سامان‌دهی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و جلب اعتماد تأمین‌کننده‌های منابع مالی در چارچوب ماده (۵۶) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱)، پیش‌بینی بازپرداخت تعهدات دولت ناشی از تسهیلات دریافت شده در سنوات قبل - که باید در سال ۱۴۰۵ بازپرداخت شود - به تفکیک طرح در پیوست یک (بیش از ۹ هزار میلیارد تومان) می‌باشد. علاوه بر این، مبلغ ۵ هزار میلیارد تومان نیز در یک ردیف مستقل با عنوان «تعهدات و پیش‌پرداخت موضوع ماده (۶۲) قانون محاسبات عمومی کشور، ماده (۵۶) قانون الحاق (۱)، فکتورینگ و سایر تعهدات مالی عهده دولت ناشی از اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» در جدول متفرقه شماره (۹) ماده واحده برای موارد پیش‌بینی نشده و یا مواردی که موفق به استفاده از ظرفیت فکتورینگ خواهند شد، پیش‌بینی گردیده است. در راستای افزایش شفافیت بودجه، اعتبارات قابل ابلاغ در چارچوب «قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقاء سطح مناطق کمتر توسعه یافته» به تفکیک استان و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در جداول (۱۰-ج) ماده واحده و پیوست (۱) توزیع شده است. این مهم می‌تواند حداکثر اعتبار قابل اختصاص به یک طرح در سال ۱۴۰۵ را ارائه نماید. همچنین، با توجه به اینکه «قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی

(کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان» در سال جاری عملیاتی شده است، در راستای اجرای این قانون و بازگشت منافع حاصل از آن به استان‌های ذی‌ربط، مبلغ ۱۵ هزار میلیارد تومان اعتبار به تفکیک مصارف پیش‌بینی شده در قانون مزبور به منظور ایجاد و تقویت زیرساخت‌های اشتغال و توسعه [این استان‌ها] پیشنهاد شده است. سایر اقدامات انجام شده در فرایند تدوین لایحه سال ۱۴۰۵ کل کشور در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به شرح ذیل قابل طبقه‌بندی است:

- حذف بیش از ۴۰ ردیف موردی- موقت جدول متفرقه شماره (۹) ماده واحده با اولویت پایین
- افزایش حجم عملیات اجرایی انتقالی از دستگاه‌های اجرایی ملی به استان‌ها نسبت به سال ۱۴۰۴
- پیش‌بینی اعتبار برای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دارای مصوبات سفر مقام معظم رهبری و رئیس‌جمهور محترم
- حذف و خاتمه بیش از ۶۰ طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای خاتمه از پیوست (۱) لایحه
- توقف ۱۳۸ طرح با اولویت پیش‌بینی اعتبار در سنوات آتی
- بازتوزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با اولویت قرار دادن موارد زیر:
 - ✓ رفع مشکلات زیست‌محیطی با تکمیل و توسعه زیرساخت‌های فاضلاب و مدیریت و ساماندهی پسماند با تأکید بر استان‌های ساحلی کشور
 - ✓ رفع تنش آبی با اولویت قرار دادن تکمیل و تأمین آب شرب شهری و روستایی
 - ✓ متوقف نمودن طرح‌های با اولویت پایین و درج آن‌ها در یک جدول جداگانه بدون اعتبار
 - ✓ پیش‌بینی اعتبار برای تأمین سهم دولت در طرح‌های دارای ماهیت مشارکتی به منظور تنوع‌بخشی به شیوه‌های تأمین مالی
 - ✓ تقویت اعتبارات صیانت از جنگل‌های کشور و تأمین تجهیزات ضروری آن‌ها، حفاظت و احیای مناطق و حیات وحش و تالاب‌ها و حمایت از اجرای نقشه‌های حدنگار جامع (کاداستر) اراضی کشاورزی
 - ✓ تکمیل و توسعه زیرساخت‌های حمل و نقلی با اولویت قرار دادن پیش‌بینی اعتبار برای طرح‌های قابل خاتمه و تکمیل کریدورهای ترانزیتی ریلی و جاده‌ای
 - ✓ توسعه حمل و نقل عمومی درون‌شهری با اولویت قرار دادن پیش‌بینی اعتبار برای تأمین ناوگان مترو و اتوبوس
 - ✓ افزایش قابل توجه اعتبارات مربوط به تعمیر و تجهیز فضاهای آموزشی، کمک‌آموزشی دانشگاه‌ها و خوابگاه‌های دانشجویی
 - ✓ پیش‌بینی اعتبار برای توسعه و تجهیز آزمایشگاه‌های مرجع دانشگاه‌های برتر
 - ✓ پیش‌بینی اعتبارات لازم برای تکمیل زیرساخت پروژه‌های نهضت ملی مسکن قابل افتتاح

مقدمه

بر اساس «قانون اصلاح ماده (۱۸۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» دولت مکلف است ماده واحده لایحه بودجه سالانه کل کشور را به صورت برنامه‌محور، حاوی سقف منابع عمومی دولت (تفکیک شده به درآمدها و مصارف)، برنامه‌های اجرایی و اهداف کمی از جمله ترازهای عملیاتی، سرمایه‌ای و مالی صرفاً در قالب جداول کلان و تفصیلی (شامل جداول الزامات منابع و ارقام آن و جداول الزامات مصارف و ارقام آن) حداکثر تا اول دی‌ماه هر سال به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید؛ بنابراین، تدوین لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور در مقایسه با لوایح بودجه سنوات گذشته از دو منظر متفاوت و دستخوش تغییر شد. نخست، تدوین لایحه بودجه به صورت تک مرحله‌ای و ارسال آن به مجلس شورای اسلامی؛ و دوم، اجتناب از اصلاح قوانین دائمی در متن لوایح بودجه. به بیان دیگر، امکان درج تبصره ذیل ماده واحده در لوایح بودجه حذف گردید. این مهم می‌تواند گامی مؤثر برای شروع اصلاحات ساختاری بودجه باشد و زمینه‌ساز تحقق هر چه بیشتر برش‌های سنواتی برنامه‌های میان‌مدت توسعه کشور شود. با توجه به اینکه برخی از سیاست‌گذاری‌های سنواتی از کانال تبصره‌های بودجه‌ای امکان‌پذیر است، دولت با همکاری مجلس شورای اسلامی اقدام به تدوین و تصویب «قانون الزامات و احکام مورد نیاز قوانین بودجه سنواتی» کردند. الزامات و رئوس کلی تدوین لوایح بودجه در این قانون مشخص شده است. در چارچوب قانون مورد اشاره و ماده (۱۸۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، دولت در موعد قانونی اقدام به تدوین و ارسال لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور به مجلس شورای اسلامی نمود.

بررسی و واکاوی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای که سهم ۱۲,۵ درصد از بودجه عمومی دولت را به خود اختصاص می‌دهد و یکی از مهم‌ترین ابزارهای دولت در جهت ارتقای کیفیت ارائه خدمات خود، حمایت از توسعه بخش‌های خاص و تقویت و تکمیل زیرساخت‌ها می‌باشد و می‌تواند به طور مستقیم و غیرمستقیم رشد تولید ناخالص داخلی را متأثر نماید، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بر همین اساس، در این گزارش تلاش شده است اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور مورد بررسی قرار گرفته و نقاط قوت و ضعف آن تشریح گردد. با توجه به هدف فوق، گزارش حاضر در هفت بخش به شرح زیر تنظیم شده است:

- تصویر کلان منابع و مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور
- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور
- تنوع بخشی به تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
- بررسی مشخصات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی
- بررسی اعتبارات پیش‌بینی شده برای ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان
- جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها

۱- تصویر کلان منابع و مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

در جدول شماره (۱) منابع بودجه عمومی دولت در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ و تغییرات آن نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور ارائه شده است. همان طور که ملاحظه می شود درآمدها [عمومی] که در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور کمتر از ۵۰ درصد منابع عمومی را تشکیل می داد، در لایحه بودجه سال آتی با رشد بیش از سی و نه (۳۹) درصد، حدود پنجاه و هفت (۵۷) درصد از منابع عمومی دولت را در برمی گیرد. در مقابل سهم منابع واگذاری دارایی های سرمایه ای که عمدتاً شامل منابع حاصل از فروش نفت و فرآورده های نفتی، مولدسازی و فروش اموال منقول و غیرمنقول می باشد، با کاهشی حدود هفتاد (۷۰) درصد مواجه شده و سهم آن از کل بودجه به حدود پنج (۵) درصد تقلیل یافته است. منابع بودجه عمومی دولت در لایحه مورد بررسی، با رشدی معادل پنج (۵) درصد به حدود ۵،۲۰۰ هزار میلیارد تومان بالغ گردیده که با احتساب درآمدهای اختصاصی دولت، این رقم به ۵،۹۵۴ هزار میلیارد تومان افزایش می یابد. یکی از مهم ترین و قابل دفاع ترین نقاط قوت لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور، پرهیز از پیش بینی منابع غیر قابل وصول است. به بیان دیگر، رویکرد واقع بینانه موجب گردیده از پیش بینی منابع موهوم اجتناب شود، به گونه ای که منابع حاصل از فروش و واگذاری اموال منقول و غیرمنقول که در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور بیش از ۳۲۴ هزار میلیارد تومان پیش بینی شده بود، در لایحه مورد اشاره به حدود ۱۱/۶ هزار میلیارد تومان کاهش یابد. تأکید بر این نکته ضرورت دارد که عملکرد وصول منابع مذکور در نه ماهه نخست سال ۱۴۰۴، رقمی کمتر از ۵ هزار میلیارد تومان را نشان می دهد. به بیان دیگر کمتر از یک و نیم (۱/۵) درصد منابع پیش بینی شده از محل فروش اموال منقول و غیرمنقول وصول شده است. این امر به وضوح کسری [پنهان] بودجه را نمایان می سازد؛ بنابراین تراز بودن جداول به معنی عدم کسری بودجه نبوده و پیش بینی درست درآمدها از مهم ترین و ابتدایی ترین انتظار از لوایح بودجه می باشد که در لایحه سال ۱۴۰۵ این مهم مورد توجه قرار گرفته است.

جدول ۱: منابع بودجه عمومی دولت به تفکیک اجزای آن در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل

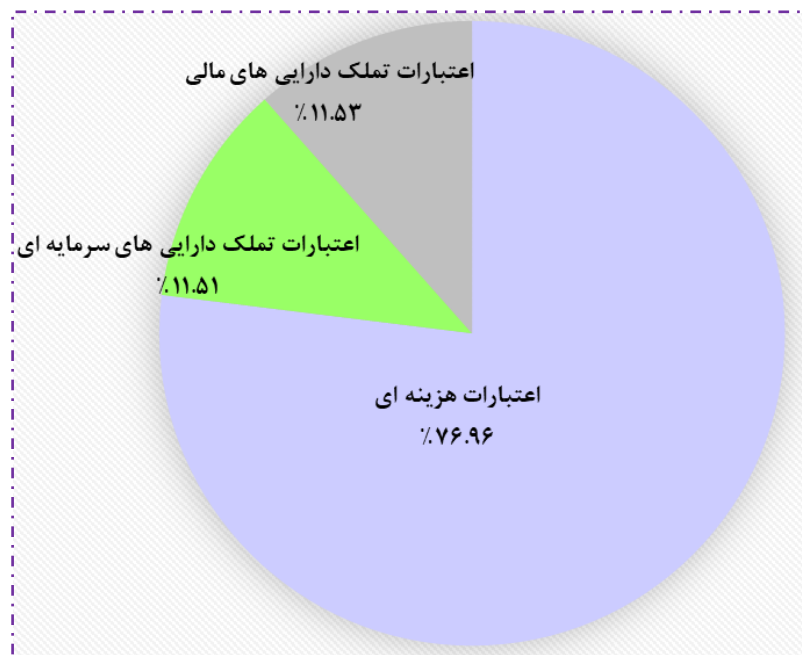
کشور/هزار میلیارد ریال - درصد

منابع	مصوب ۱۴۰۴	لایحه ۱۴۰۵	تغییرات	سهم - لایحه ۱۴۰۵
درآمدها	۲۴،۴۶۵	۳۴،۰۱۵	۳۹	۵۷
واگذاری دارایی های سرمایه ای	۹،۳۰۰	۲،۷۵۱	(۷۰)'	۵
واگذاری دارایی های مالی	۱۵،۸۰۰	۱۵،۴۳۴	(۲)	۲۶
منابع عمومی دولت	۴۹،۵۶۵	۵۲،۲۰۰	۵	۸۸
درآمدهای اختصاصی دولت	۴،۲۸۰	۷،۳۴۰	۷۱	۱۲
منابع بودجه عمومی دولت	۵۳،۸۴۵	۵۹،۵۴۰	۲۵	۱۰۰

مأخذ: ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

۱- اعداد (ارقام) داخل پرانتز در جداول این گزارش به منزله منفی بودن است.

در نمودار (۱) تصویر کلان مصارف عمومی دولت به تفکیک اجزای آن ارائه شده است. اعتبارات هزینه‌ای که حدود هفتاد و هفت (۷۷) درصد از مصارف عمومی را به خود اختصاص می‌دهد حدود ۴,۰۱۷ هزار میلیارد تومان است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز در سقف ۶۰۰/۶ هزار میلیارد تومان سهم، حدود ۱۱/۵ درصد مصارف عمومی را شامل می‌شود. تملک دارایی مالی نیز با اعتبار ۶۰۲ هزار میلیارد تومان سهم مشابهی از مصارف عمومی را دربرمی‌گیرد.

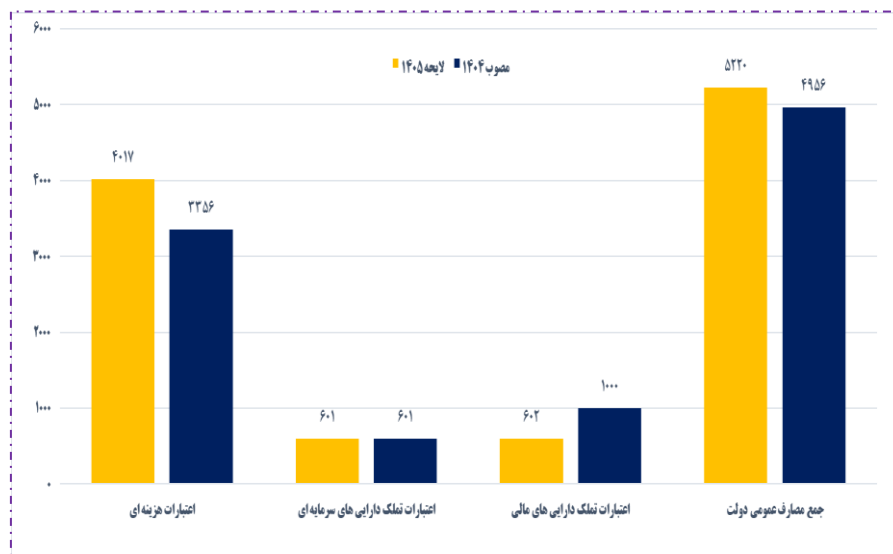

نمودار ۱: وضعیت کلان مصارف عمومی دولت (درصد)
 مأخذ: ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

نمودار (۲) مصارف عمومی دولت در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور به تفکیک اجزای آن را نشان می‌دهد. در این نمودار میزان رشد مصارف عمومی سال ۱۴۰۵ نسبت به سال ۱۴۰۴، حدود پنج (۵) درصد می‌باشد. بیشترین تغییرات (رشد منفی) به اعتبارات تملک دارایی‌های مالی با کاهش حدود چهل (۴۰) درصد اختصاص دارد.^۱ رشد اعتبارات هزینه‌ای نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور بیست (۲۰) درصد بوده و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور، رشدی نداشته است.

۱- یکی از مهم‌ترین دلایل کاهش اعتبارات تملک دارایی‌های مالی، ساماندهی جدول شماره (۸) ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور می‌باشد که اعتباراتی مانند افزایش سرمایه بانک‌ها و صندوق‌ها به درستی از آن حذف شده است. این مهم نباید در سرجمع بودجه عمومی درج شود.

بررسی اعتبارات تلفک دارایی های سرمایه ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

نمودار ۲: مصارف عمومی دولت و اجزای آن در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور/ هزار میلیارد تومان

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

۲- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

همان‌طور که اشاره شد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با سهم حدود یازده و نیم (۱۱،۵) درصد از مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور، حدود شش‌صد (۶۰۰) هزار میلیارد تومان است. در جدول (۲) اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک اجزای آن شامل اعتبارات عمومی (جداول ۴، ۵ و ۶) پیوست (۱)، اعتبارات درآمد- هزینه جدول (۷-۱) ماده واحده و توزیع شده به تفکیک طرح در جداول (۴، ۵ و ۶) پیوست (۱)، اعتبارات متفرقه جدول شماره (۹) ماده واحده، اعتبارات استانی جدول (۱۰-ج) ماده واحده و تغییرات آن نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور ارائه شده است.

یکی از نوآوری‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور، پیش‌بینی بازپرداخت تعهدات ناشی از ماده (۵۶) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱)^۱ به تفکیک طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است. اعتبارات مزبور حدود ۹،۳ هزار میلیارد تومان می‌باشد که در جدول شماره (۲) در سرجمع اعتبارات عمومی ارائه شده است. اطمینان از بازپرداخت تعهدات طرح‌ها [تملك دارایی‌های سرمایه‌ای] علاوه بر افزایش اعتماد نهادهای تأمین‌کننده منابع مالی، به تسریع تکمیل طرح‌ها می‌انجامد.^۲ اعتبارات عمومی پیش‌بینی شده طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در پیوست (۱)- با احتساب تعهدات ماده (۵۶) قانون الحاق (۱)- حدود ۲۵۸ هزار میلیارد تومان می‌باشد که نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور کمتر از یک (۱) درصد رشد داشته است.

اعتبارات درآمد- هزینه^۳ که حدود یک سوم [اعتبارات] تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را شامل می‌شود در جداول (۷-۱) و متفرقه شماره (۹) درج می‌گردد. تفاوت درآمد- هزینه این جداول در مشخص بودن دستگاه‌های اجرایی و دائمی یا موقتی بودن آن‌ها می‌باشد. به بیان دیگر، ردیف‌های درآمد- هزینه جدول (۷-۱) دائمی و

۱- ماده ۵۶- به منظور تسریع در عملیات اجرایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی به دستگاه‌های اجرایی طرح‌های مندرج در پیوست شماره (۱) قوانین بودجه سنواتی و طرح‌های ملی استانی شده، اجازه داده می‌شود با رعایت اهداف قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نسبت به انعقاد قرارداد تسهیلات مالی با تأمین‌کنندگان منابع مالی مشتمل بر پیمانکار و یا سازنده طرح، اشخاص حقوقی ایران، بانک‌ها و سایر مؤسسات اعتباری مالی و پولی، اشخاص حقیقی با رعایت سقف تسهیلات تکلیفی و سهم دولت از این سقف برای پروژه‌های شروع نشده طرح‌های مندرج در پیوست شماره (۱) قوانین بودجه سنواتی و طرح‌های ملی استانی شده با استفاده از منابع داخلی ارزی و ریالی، در قالب عقود اسلامی مندرج در قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲/۶/۸ اقدام نمایند.

آئین‌نامه اجرایی این ماده مشتمل بر نحوه تضمین بازپرداخت اصل و سود این تسهیلات بنا به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. سقف قراردادهای موضوع این بند حداکثر تا ده درصد (۱۰٪) درآمد عمومی دولت پیش‌بینی شده در بودجه سنواتی خواهد بود.

۲- شایان ذکر است در جدول متفرقه شماره (۹) در ردیف شماره (۱۹۴-۵۵۰۰۰۰) تحت عنوان «تعهدات و پیش‌پرداخت موضوع ماده (۶۲) قانون محاسبات عمومی کشور و ماده (۵۶) قانون الحاق (۱)، فکتورینگ و سایر تعهدات مالی دولت ناشی از اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» مبلغ ۵ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده است.

۳- درآمد- هزینه منظور اعتباراتی است که درآمدهای خاصی در چارچوب قوانین وصول می‌شوند به مصرف موارد معین شده برسند. به عنوان نمونه می‌توان به یک درصد از مالیات بر ارزش افزوده اشاره کرد که در چارچوب ماده (۳۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و یا ماده (۴۳) قانون مالیات بر ارزش افزوده (مصوب ۱۴۰۰) اشاره کرد که مالیات سلامت نیز شناخته می‌شود و در چارچوب اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در اختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دستگاه‌های تابعه آن قرار می‌گیرد.

دستگاه و محل مصرف آن‌ها در زمان تدوین لوایح بودجه سنواتی مشخص است؛ اما ردیف‌های متناظر در جدول (۹) که با کد (۵۳۰۰۰۰) شروع و شناخته می‌شود علاوه بر امکان موقتی بودن آن‌ها، حین اجرای قوانین بودجه متناسب با عملکرد درآمدی، دستگاه و محل مصرف آن‌ها در چارچوب قانون مادر (اصلی) مشخص می‌گردند.

یکی از مهم‌ترین اصلاحات و ساماندهی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سنوات گذشته، افزایش شفافیت بودجه از کانال انتقال ردیف‌های درآمد- هزینه از جدول متفرقه شماره (۹) به جدول (۷-۱) و پیش‌بینی هزینه کرد آن به تفکیک طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مندرج در پیوست (۱) است. این مهم علاوه بر افزایش شفافیت و تسریع تکمیل طرح‌های در حال اجرا، موجب رعایت ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)^۱ و بند (ب) ماده (۱۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت^۲ نیز

۱- ماده ۲۳- پیشنهاد طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید در لوایح بودجه سنواتی با رعایت موارد زیر امکان‌پذیر است:
الف- عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱ و رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی بر اساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار و زمان‌بندی اجرا)، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی و رعایت پدافند غیرعامل از سوی مشاور و دستگاه اجرایی پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برای یک‌بار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالانه منظور می‌گردد، به تفکیک سال‌های برنامه‌های توسعه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

تبصره- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است ضوابط زیست‌محیطی لازم برای طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای را پس از تأیید شورای عالی حفاظت محیط‌زیست طی شش ماه بعد از لازم‌الاجرا شدن این قانون، به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور جهت ابلاغ به دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های مهندسی مشاور به منظور رعایت مفاد آن در طراحی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای خود اعلام نماید.

ب- مبادله موافقت‌نامه‌های طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مشتمل بر اهداف طرح، شرح عملیات، اعتبارات مصوب، پیشرفت فیزیکی و مشخصات فنی مورد نیاز فقط یک‌بار در دوران برنامه‌های توسعه انجام می‌پذیرد. این موافقت‌نامه‌ها برای دوران اجرا معتبر و ملاک عمل خواهد بود. اطلاعات ضروری در خصوص موارد فوق در اصلاحیه موافقت‌نامه‌ها نیز درج می‌شود.

تبصره- اعتبارات مورد نیاز طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای سال‌های باقی‌مانده اجرای طرح در برنامه با اعمال ضرایب تعدیل محاسبه و توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور منظور می‌شود.

ج- موافقت‌نامه‌هایی که برای انطباق میزان اعتبارات سالانه طرح‌ها با قوانین بودجه سنواتی مبادله می‌شوند، جنبه اصلاحی داشته و نباید موجب افزایش اهداف و تعداد پروژه‌های طرح شوند. موارد استثنا که منجر به تغییر حجم عملیات یا تعداد پروژه‌ها می‌شوند با پیشنهاد دستگاه اجرایی ذی‌ربط و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و تصویب هیئت وزیران با رعایت مفاد بند (الف) این ماده بلامانع است.

د- مبادله موافقت‌نامه‌های طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای محرمانه و بخش دفاع تابع دستورالعملی است که به پیشنهاد وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تأیید هیئت وزیران می‌رسد.

هـ- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است خلاصه‌ای از گزارش‌های توجیهی طرح‌هایی که از منابع عمومی تأمین مالی می‌شود، به استثنای طرح‌های دفاعی و امنیتی را یک سال پس از تصویب از طریق پایگاه مجازی اطلاع‌رسانی خود در دسترس عموم کارشناسان و پژوهشگران قرار دهد.

و- تصویب طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید در هر فصل توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، منوط به پیش‌بینی اعتبار کامل برای طرح‌های مزبور است به طوری که اعتبار سال اول اجرای طرح جدید از نسبت کل اعتبار مورد نیاز به مدت زمان اجرای طرح (برحسب سال) کمتر نشود.

تبصره- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است هر ساله گزارش عملکرد این ماده را به کمیسیون‌های اقتصادی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

۲- ب- شروع ساخت طرح‌ها یا زیرطرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و افزایش حجم طرح‌های دارای مجوز ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) بدون اخذ مجوز ماده مزبور ممنوع و به منزله تصرف غیرقانونی در اموال عمومی است.

شده است، زیرا در سنوات گذشته این اعتبارات حین اجرای قانون بودجه به دستگاه اجرایی ابلاغ و تخصیص داده می‌شد و در برخی موارد نیز محدود به طرح‌های مندرج در پیوست (۱) نبود؛ که برخی از آن طرح‌ها فاقد مجوزهای مورد نیاز بودند یا احجام آن‌ها بدون رعایت ملاحظات قانونی توسط دستگاه اجرایی دستخوش تغییر می‌گردید. به بیان دیگر، در برخی موارد اعتبارات درآمد- هزینه نه تنها به تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام کمکی نمی‌کرد بلکه موجب شروع پروژه‌های جدید و فاقد مجوز مزبور نیز می‌شود. بنابراین می‌توان به طور قاطع گفت اقدام مزبور یکی از مهم‌ترین [اقدامات] سازمان برنامه و بودجه کشور در راستای ساماندهی طرح‌های نیمه‌تمام بوده است.

اعتبارات درآمد- هزینه جدول (۷-۱) در لایحه سال جاری بیش از ۱۷۳ هزار میلیارد تومان است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور، حدود ۲۴ درصد افزایش یافته است. علاوه بر این، مبلغ قریب به ۱۷,۷ هزار میلیارد تومان به صورت درآمد- هزینه در جدول متفرقه شماره (۹) پیش‌بینی شده است. بیش از ۷۷ درصد اعتبارات درآمد- هزینه جدول متفرقه شماره (۹) ماده واحده به ترتیب بخشی از اعتبارات «ماده (۳۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)- موضوع یک درصد مالیات بر ارزش افزوده (مالیات سلامت)- به مبلغ ۶,۵ هزار میلیارد تومان (موضوع ردیف (۱۳-۵۳۰۰۰۰) جدول مورد اشاره)»، «قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان به مبلغ حدود چهار هزار میلیارد تومان (موضوع ردیف (۳۹-۵۳۰۰۰۰) جدول مورد اشاره)» و «تبصره (۶) ماده (۱۲) قانون اصلاح قانون معادن حدود ۳,۲ هزار میلیارد تومان (موضوع ردیف (۴۲-۵۳۰۰۰۰) جدول مورد اشاره)» است. ذکر این نکته ضرورت دارد که بخش عمده اعتبارات موارد مزبور در جدول (۷-۱) یا (۱۰-ج) ماده واحده به تفکیک استان، دستگاه اجرایی و تفکیک طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در پیوست (۱) لایحه پیش‌بینی شده است. دلیل پیش‌بینی موارد مربوط به ردیف‌های (۱۳-۵۳۰۰۰۰) و (۳۹-۵۳۰۰۰۰) در جدول متفرقه شماره (۹)، تراز کردن عملکرد مصرف [بر اساس عملکرد درآمدی] به هنگام اجرای بودجه و ابلاغ بخشی از آن اعتبارات به استان‌ها برای پروژه‌ها و طرح‌های استانی می‌باشد.

اعتبارات جدول متفرقه شماره (۹) در لایحه بودجه سال آتی کمتر از ۶۰ هزار میلیارد تومان می‌باشد که نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور بیش از ۴۰ درصد کاهش یافته است. کاهش مزبور ناشی از حذف تعداد بیش از ۴۰ ردیف موردی- موقت با اولویت پایین بوده است. همان‌طور که پیش‌تر از نظر گذشت حدود یک سوم اعتبارات جدول مزبور، درآمد- هزینه می‌باشد و بخش عمده مابقی آن که موارد موردی- موقت نامیده می‌شود شامل «پیش‌بینی تعهدات سفرهای مقام معظم رهبری و رئیس‌جمهور»، «کمک به تکمیل زیرساخت

همچنین تأمین اعتبار برای کلیه طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای در سایر جداول بودجه از جمله جدول متفرقه منوط به اخذ مجوز ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و انتقال به پیوست (۱) می‌باشد.

توسعه نیافته و رفع محرومیت در استان‌های کشور»، «توسعه زیرساخت‌های منطقه مکران»، «ایفای تعهدات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای خاتمه یافته سنوات قبل» و «تعهدات و پیش‌پرداخت موضوع ماده (۶۲) قانون محاسبات عمومی کشور و ماده (۵۶) قانون الحاق (۱)، فکتورینگ و سایر تعهدات مالی دولت ناشی از اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» و مواردی از این قبیل است.

بخش دیگری از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را [اعتبارات] استانی در برمی‌گیرد که در جدول (۱۰-۱) ماده واحده لوایح بودجه سنواتی درج می‌شود. این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور با رشد ۸ درصد، حدود ۱۰۹ هزار میلیارد تومان کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را دربر می‌گیرد. شایان توجه است اعتبارات استانی در جدول (۱۰-ج) دربرگیرنده «تملك استانی»، «سه (۳) درصد نفت»، «۲۷ صدم درصد مالیات بر ارزش افزوده»، «اعتبارات انتقالی از ملی به استانی» و «اعتبارات موضوع قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان» می‌باشد که در بخش اعتبارات استانی به طور کامل تشریح خواهد شد.

جدول ۲: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ / هزار میلیارد ریال - درصد

ردیف	شرح	مصوب ۱۴۰۴	لایحه ۱۴۰۵	تغییرات / درصد
۱	اعتبارات عمومی پیوست (۱)	۲,۵۷۵	۲,۵۸۶	۰,۴۴
۲	اعتبارات درآمد- هزینه پیوست (۱)	۱,۳۹۳	۱,۷۳۳	۲۴
۳	اعتبارات متفرقه جدول (۹)	۱,۰۲۷	۵۹۶	(۴۲)
۴	اعتبارات استانی (جدول ۱۰-ج)	۱,۰۱۱	۱,۰۹۰	۸
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای				
		۶,۰۰۶	۶,۰۰۶	-
۵	اعتبارات درآمد اختصاصی دستگاه‌های اجرایی ملی	۳۵۸	۱,۱۲۶	۲۱۵
۶	اعتبارات درآمد اختصاصی دستگاه‌های اجرایی استانی	۴۴	۶۷	۵۳
۷	اعتبارات حمایت از طرح‌های مشارکتی	۱۹۲	۲۰۰	۴
۸	اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور	۱,۶۱۵	۱,۷۸۹	۱۱

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ [کل کشور] با توجه به رویکرد انقباضی آن، نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور بدون تغییر باقی مانده است (بدون احتساب درآمدهای اختصاصی). بنابراین ضروری بود در فرایند تدوین لایحه بودجه مورد اشاره علاوه بر بازتوزیع اعتبارات بر اساس مهم‌ترین اولویت‌ها، حذف و یا کاهش موارد با اولویت پایین‌تر، ظرفیت‌ها

و پتانسیل‌هایی که بتواند به تنوع‌بخشی تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بینجامد، مورد توجه قرار گیرد. در همین راستا، افزایش تأمین مالی طرح‌ها از محل درآمدهای اختصاصی دستگاه‌های اجرایی در دستور کار قرار گرفت. به گونه‌ای که در سنوات گذشته همواره سهم اعتبارات [تملك دارایی‌های سرمایه‌ای] اختصاصی کمتر از ۱۰ درصد بوده است، در حالی که در لایحه سال آتی به بیش از ۱۶ درصد افزایش یافت و در راستای افزایش شفافیت و امکان برنامه‌ریزی و تصویر جامع اعتبارات هر طرح در ابتدای سال، اعتبارات پیش‌بینی شده به تفکیک طرح در پیوست (۱) درج گردید. ذکر این نکته ضرورت دارد از حدود ۱۱۹ هزار میلیارد تومان اعتبارات اختصاصی، مبلغ ۱۱۲,۵ هزار میلیارد تومان به تفکیک طرح در پیوست (۱) و حدود ۶,۶ هزار میلیارد تومان نیز به صورت استانی پیش‌بینی شده است. رشد اعتبارات مزبور حدود ۲۰۰ درصد بوده است (جدول ۲). در ادامه، به اختصار دیگر ظرفیت‌های پیش‌بینی شده در لایحه مورد بررسی به منظور تنوع‌بخشی تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بررسی می‌شود.

بر اساس قانون «استفاده متوازن از امکانات کشور، توزیع عادلانه، رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت» دولت مکلف است سه (۳) درصد از اعتبارات بودجه عمومی دولت را بر اساس شاخص‌های نرخ بیکاری، آب شرب شهری و روستایی، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، بهسازی روستاها، راه و زیرساخت‌های جاده‌ای و سرانه‌های عمران شهری، به طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی اختصاص دهد. این مهم در سنوات اخیر در حین اجرای بودجه، کارسازی و به طرح‌های ملی و استانی ابلاغ می‌گردید. نمود این موضوع صرفاً در لویح بودجه در جدول (۱۰-ج) در یک یا چند ستون سهم اعتباری هر استان مشخص می‌شد. همچنین، یک ردیف مستقل متناظر در جدول متفرقه شماره (۹) معمولاً با اعتبار ۱۰۰۰ میلیون ریال درج می‌گردید. با توجه به اینکه حین اجرای بودجه طرح‌ها مشخص می‌شد همواره این نقد به سازمان برنامه و بودجه کشور وارد بود که ردیف مزبور به عنوان اصلاح بودجه بوده و اعتبار برخی از طرح‌ها افزایش زیادی پیدا می‌کنند. بنابراین، در همین راستا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور برای نخستین بار، ظرفیت اعتباری هر طرح با احتساب اعتبارات مزبور در پیوست (۱) درج گردید. به بیان دیگر، حداکثر اعتبار قابل اختصاص به هر طرح با لحاظ ظرفیت اعتباری قانون «استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت» برآورد شده است. تأکید بر این نکته ضرورت دارد که کسر اعتبارات مذکور از سرجمع اعتبارات به دلیل آن است که ظرفیت اعتباری یاد شده از کسر اعتبارات بودجه عمومی بوده و در سقف بودجه عمومی نمی‌تواند دو بار منظور گردد.

۱- به عنوان نمونه در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور ردیف مورد اشاره، با شماره طبقه‌بندی (۸-۵۵۰۰۰۰) درج شده است که اعتبار آن برابر با ۱۰۰۰ میلیون می‌باشد. اعتبارات قانون «استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت» در چارچوب قانون بودجه مزبور ۱۶۱/۵ هزار میلیارد تومان است.

۳- تنوع‌بخشی به تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

مقصود از روش تأمین مالی، نحوه سازماندهی و تأمین منابع مالی مورد نیاز برای انجام پروژه است. در تأمین مالی هر طرح یا پروژه می‌توان از روش‌های گوناگونی مانند استفاده از تسهیلات بانکی، تأمین مالی در بازار بورس، تأمین مالی از طریق بودجه، بازار بدهی، روش‌های مشارکتی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و... استفاده کرد. تأمین مالی به طور کلی می‌تواند از منابع داخلی یک سیستم اقتصادی و یا منابع خارجی سیستم اقتصادی تأمین شود. از مهم‌ترین ابزارهای تأمین مالی می‌توان به (۱) اوراق بهادار؛ (۲) صندوق سرمایه‌گذاری پروژه؛ (۳) مشارکت بخش خصوصی؛ (۴) اعتبارات بین‌المللی / داخلی (تسهیلات)؛ و (۵) تهاتر و مولدسازی اشاره کرد. در تدوین لایحه بودجه مورد بحث، تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در چارچوب ابزارهای فوق‌الذکر «تسهیلات داخلی و خارجی»^۱، «مشارکت بخشی خصوصی / غیردولتی» و «تهاتر و مولدسازی» مورد توجه قرار گرفته است؛ که در این بخش مشارکت بخش خصوصی و تهاتر و مولدسازی مورد بررسی و واکاوی قرار می‌گیرد.

۳-۱- مشارکت بخش غیردولتی

تقویت مشارکت بخش خصوصی در مفهوم عام‌تر غیردولتی اعم از رویکرد انتفاعی و غیرانتفاعی^۲ در تکمیل و اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از سنوات پیشین در دستور کار نظام بودجه‌ریزی قرار داشته است. سازمان برنامه و بودجه کشور در چارچوب ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) طرح‌های جدید را تعریف و در لوایح بودجه درج می‌نماید. در فرایند تعریف و تصویب طرح‌ها، شیوه‌های تأمین مالی بخش‌های غیردولتی همواره مورد توجه قرار می‌گیرد؛ اما به منظور تأمین سهم دولت و اطمینان از تأمین سهم بخش غیردولتی، در چارچوب بند (الف) ماده (۳۱) قانون تأمین مالی تولید و

۱- تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در چارچوب تسهیلات داخلی می‌توان به ظرفیت ماده (۵۶) قانون الحاق (۱) و ظرفیت واگذاری مطالبات قراردادی (فکتورینگ) اشاره کرد که میزان و سازوکارهای آن در ضوابط اجرایی بودجه سال آتی (۱۴۰۵) مشخص و در چارچوب دستورالعمل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از حیث میزان و ظرفیت تسهیلات بانک‌ها و توسط سازمان برنامه و بودجه کشور در راستای تعیین طرح‌های اولویت‌دار در حین اجرای بودجه انجام خواهد شد.

شایان توجه است در ردیف (۱۹۴-۵۵۰۰۰) جدول شماره (۹) متفرقه با عنوان «تعهدات و پیش‌پرداخت موضوع ماده (۶۲) قانون محاسبات عمومی کشور، ماده (۵۶) قانون الحاق (۱)، فکتورینگ و سایر تعهدات مالی عهده دولت ناشی از اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای»، ظرفیت بازپرداخت تعهدات احتمالی از محل واگذاری مطالبات قراردادی (فکتورینگ) پیش‌بینی شده است. پیرامون تسهیلات خارجی نیز در ردیف شماره ۶-۴ جدول الزامات منابع لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور [در بخش «سایر الزامات منابع» سقف استفاده از تسهیلات مالی خارجی برای طرح‌های دولتی (از جمله طرح‌های پیوست (۱)) و غیردولتی صرفاً با رعایت ماده (۶۲) قانون محاسبات عمومی در سقف ۲۰ میلیارد یورو پیش‌بینی شده است.

۲- منظور از بخش غیردولتی؛ مشارکت خیرین، فاینانس خارجی و سرمایه‌گذار بخشی خصوصی و نهادهای عمومی غیردولتی است.

زیرساخت‌ها^۱ و بند (ج) ماده (۲۰) قانون برنامه هفتم پیشرفت^۲ اقدام به کسر از اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی نموده و اعتبارات مزبور صرفاً به سرجمع [اعتبارات] طرح‌های مشارکتی اضافه می‌شود.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور، ظرفیت تأمین اعتبار ۲۰ هزار میلیارد تومان برای طرح‌های مشارکتی مزاد بر سقف [اعتباری] پیش‌بینی شده است. این ظرفیت اعتباری در قالب طرح‌های مندرج در پیوست (۱) لحاظ گردیده و لازم به توضیح می‌باشد که با عنایت به ماهیت دو بار منظور آن، از سرجمع اعتبارات کسر شده است.

۳-۲- تهاتر و مولدسازی

تنوع‌بخشی شیوه‌های تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از طریق تهاتر و مولدسازی طی یک دهه اخیر همواره از موضوعات مورد بحث میان سیاست‌گذاران و صاحب‌نظران بوده که علیرغم اهمیت آن تاکنون توفیق چندانی حاصل نشده است. در لوایح و قوانین بودجه سنوات پیشین، تأمین بخشی از منابع بودجه عمومی دولت از محل مولدسازی، تهاتر و فروش و اموال منقول و غیرمنقول دارایی‌ها، زمین‌ها و مستحقات ملکی و موارد مشابه پیش‌بینی می‌گردید. به عنوان نمونه، در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور منابع پیش‌بینی شده از محل مورد اشاره حدود ۶۲ هزار میلیارد تومان بود، در حالی که کمتر از ۶/۵ هزار میلیارد تومان تحقق پیدا کرد. بنابراین عدم تحقق این مهم موجب کسری بودجه عمومی دولت شد و تأمین مالی طرح‌ها و برنامه‌های دولت را با مشکل مواجه کرد. در همین راستا، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور به منظور رفع کسری بودجه پنهان مورد اشاره و پیش‌بینی مشوق‌های لازم برای دستگاه‌های اجرایی در مولدسازی، تهاتر و فروش و اموال مزاد در چارچوب بند (ب) ماده (۳۱) و ماده (۳۶) قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت، منابع قابل وصول از این محل خارج از منابع بودجه عمومی در جدول شماره (۲۳) ماده واحده پیش‌بینی گردید. محل مصارف این منابع برای تکمیل و خاتمه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای همان دستگاه اجرایی به صورت جمعی - خرجی در جدول شماره (۲۴) ماده واحده لایحه مزبور پیش‌بینی شده است.

در جداول فوق امکان تأمین مالی طرح‌های حمل و نقل ریلی، مسکن و سازمان انرژی اتمی از محل تهاتر نفت نیز پیش‌بینی شده است. جدول شماره (۳) اعتبارات جمعی - خرجی پیش‌بینی شده برای تأمین مالی طرح‌های

۱- سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است برای دستگاه‌های اجرایی دارای طرح‌های مشارکتی تولیدی و زیربنایی، حداقل ده (۱۰) درصد از سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن‌ها را به صورت صد (۱۰۰) درصد تخصیص یافته برای اجرای طرح‌های مزبور به عنوان آورده یا سهم دولت اختصاص دهد.

۲- تا سقف ده (۱۰) درصد از سرجمع اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای یا طرح‌های سرمایه‌ای مربوط به هر دستگاه اجرایی با درخواست آن دستگاه و تأیید سازمان، صرف مشارکت در زیرطرح (پروژه)‌های همان دستگاه و همان فصل در بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی می‌شود.

تملك دارایی‌های سرمایه‌ای در جدول (۲۴) ماده واحده ارائه می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود ظرفیت تأمین مالی طرح‌های ریلی (کریدورهای ریلی) و حمایت از بافت فرسوده بیش از ۱۸۶ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی گردیده است. دستگاه‌های اجرایی می‌توانند با مشارکت در تهاتر و مولدسازی اموال منقول و غیرمنقول دارایی‌ها، زمین‌ها و مستحقات ملکی خود نسبت به تأمین مالی طرح‌های خود در پیوست (۱) اقدام نمایند. به عنوان نمونه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از این محل می‌تواند تا سقف ۱۰ هزار میلیارد تومان مازاد بر اعتبارات مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای خود، با مشارکت فعال در تهاتر و مولدسازی اموال مازاد خود نسبت به تأمین مالی طرح‌های ذی‌ربط اقدام نماید. تأکید بر این نکته ضروری است که وصول منابع مولدسازی، تهاتر اموال و سایر ظرفیت‌های پیش‌بینی شده در جداول (۲۳) و مصارف مربوطه موضوع بند (۲۴) ماده واحده لایحه بودجه، منوط به رعایت چارچوب قوانین و مقررات ذی‌ربط بوده و تأمین مالی طرح‌های (های) تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه اجرایی، مبتنی به تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور و رعایت مفاد ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) خواهد بود.

جدول ۳: ردیف‌های جمعی - خرجی متناظر با طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (میلیارد تومان)

شماره طبقه‌بندی	عنوان ردیف	اعتبار
۸۳۰۰۰۳	وزارت راه و شهرسازی - طرح‌های حمل و نقلی و مسکن (طرح خاص)	۱۸۶,۴۵۰
۸۳۰۰۰۷	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه بهداشت و درمان با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۱۰,۰۰۰
۸۳۰۰۰۸	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه آب و فاضلاب، منابع آب و برق با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۱۱,۰۰۰
۸۳۰۰۰۹	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه حمل و نقل با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۴,۰۰۰
۸۳۰۰۱۰	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه مسکن و عمران شهری و روستایی با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۵,۰۰۰
۸۳۰۰۱۱	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه آموزش عالی، تحقیقات و فناوری با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۱۱,۰۰۰
۸۳۰۰۱۲	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه آموزش و پرورش عمومی با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۷,۰۰۰
۸۳۰۰۱۳	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه فرهنگ، ورزش و گردشگری با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۲,۰۰۰
۸۳۰۰۱۴	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه کشاورزی و منابع طبیعی با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۵,۰۰۰
۸۳۰۰۱۵	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه تعاون و رفاه اجتماعی با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۳,۰۰۰
۸۳۰۰۱۶	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۲,۰۰۰

شماره طبقه‌بندی	عنوان ردیف	اعتبار
۸۳۰۰۱۷	طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت اطلاعات با اولویت اجرای تکالیف برنامه هفتم توسعه و پیشرفت	۸,۰۰۰
۸۳۰۰۱۸	تهداتر بدهی‌ها با مطالبات از دولت بابت طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای (موضوع ماده (۳۶) قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها و بند (پ) ماده (۵) قانون برنامه هفتم پیشرفت)	۳۶,۹۵۰
۸۳۰۰۱۹	صندوق‌های رفاه دانشجویان وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - بابت تعمیر، تجهیز و ساخت خوابگاه‌های دانشجویی بر اساس موافقت‌نامه متبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور	۵,۰۰۰
۸۳۱۰۰۶	وزارت امور خارجه - طرح‌های تملک دارایی سرمایه فراسرزمینی (موضوع ماده (۵۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور)	۹۹۷,۵
جمع کل		۲۹۷,۳۹۸

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

۴- بررسی مشخصات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی

در جدول شماره (۴)، تعداد و اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور به تفکیک دسته‌بندی موضوعی^۱ ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود بالاترین تعداد و اعتبار مربوط به طرح‌های احداثی (ساخت، تکمیل، توسعه و تأمین زیرساخت) می‌باشد. تعداد طرح‌های احداثی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور کاهش داشته که ناشی از خاتمه و حذف آن‌ها از پیوست (۱) و انتقال مواردی از آن‌ها به استان‌ها است.^۲ طرح‌های تعمیر، تجهیز و نگهداری نیز با اعتباری حدود ۸۵ هزار میلیارد تومان ۳۳۷ طرح پیوست (۱) را شامل می‌شود. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد ۱۳۸ طرح در لایحه بودجه مزبور متوقف شده است. به بیان دیگر، در شرایط فعلی تأمین اعتبار این طرح‌ها در اولویت سازمان برنامه و بودجه کشور قرار ندارد.

جدول ۴: مشخصات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مندرج در پیوست (۱) به تفکیک دسته‌بندی موضوعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ و قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور/هزار میلیارد ریال- تعداد/ درصد

تغییرات (درصد)	اعتبار		تغییرات (تعداد)	تعداد طرح		دسته‌بندی موضوعی طرح
	سال ۱۴۰۵	سال ۱۴۰۴		سال ۱۴۰۵	سال ۱۴۰۴	
۳	۲,۱۸۲	۲,۱۲۳	(۶۸)	۱۳۳۹	۱۴۰۷	احداثی
۴۵	۸۵۶	۵۹۲	(۱)	۳۳۷	۳۳۶	تعمیر، تجهیز و نگهداری
۹	۶۱۴	۵۶۴	(۵)	۳۳	۳۸	کمک‌های فنی و اعتباری
۳	۱۰۰	۹۷	(۱)	۳۲	۳۳	گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات
-	-	-	۳۷	۱۳۸	۱۰۱	متوقف

۱- دسته‌بندی موضوعی طرح‌ها به شرح زیر است:

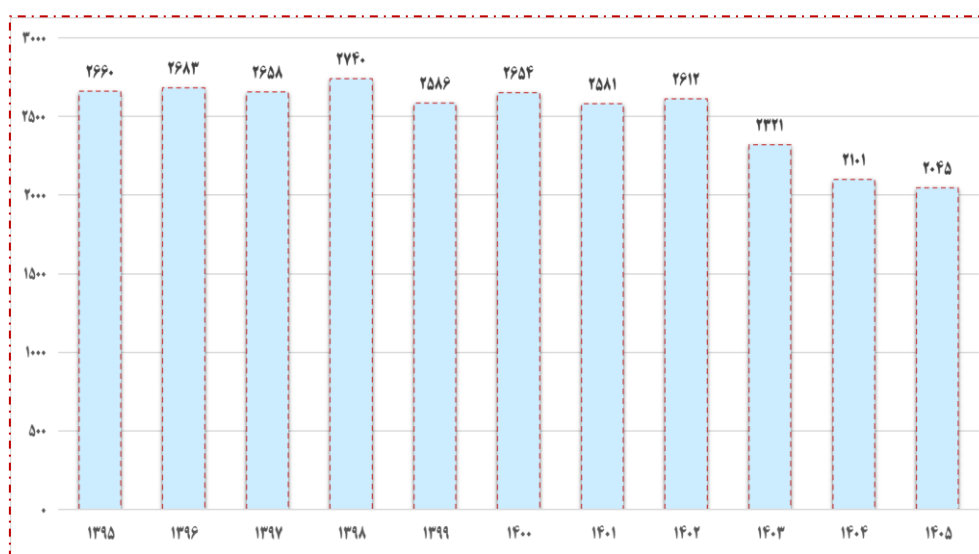
- احداثی: طرح‌های با ماهیت احداثی اعم از ساخت، تکمیل، توسعه و تأمین زیرساخت.
- تعمیر، تجهیز و نگهداری: طرح‌های که اعتبارات آن صرف نگهداشت دارایی‌های سرمایه‌ای دولت یا حفظ و نگهداری یا نوسازی ساختمان‌ها و تأسیسات و راه‌ها می‌گردد که پیش‌تر (بدون افزایش ظرفیت) مانند تعمیر اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات ایجاد شده‌اند.
- کمک‌های فنی و اعتباری: طرح‌های با ماهیت کمک، حمایت یا کمک‌های فنی و اعتباری، یارانه سود، تسهیلات، وجوه اداره شده و تأمین منابع صندوق‌ها.
- گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات: طرح‌های با ماهیت گسترش فناوری، هوشمندسازی و توسعه سامانه‌ها.
- متوقف: طرح‌هایی که با توجه به محدودیت منابع، لزوم اولویت‌بندی و سایر ملاحظات مربوط به بخش، اعتبار آن‌ها به میزان ۱۰ میلیون ریال درج می‌شود تا ضمن حفظ سوابق و اطلاعات طرح، امکان پیش‌بینی اعتبار برای سال‌های بعدی فراهم گردد.
- مستمر، خدماتی و نظارتی: طرح‌های که برای انجام فعالیت‌های مانند آموزش، تدوین ضوابط، مقررات، امداد، ترویج، آمارگیری، آبخیزداری، ارتقا بهره‌وری، مرمت بناهای تاریخی، انشعاب آب، برق، گاز و فاضلاب ایجاد شده‌اند.
- مطالعاتی دارای سال خاتمه: طرح‌هایی که ماهیت آن‌ها مطالعاتی و دارای سال خاتمه است مانند مهندسی ارزش، مطالعات توجیهی و مطالعات بنیادی.

۲- به عنوان نمونه می‌توان به طرح تأمین زیرساخت و ساماندهی سواحل شمال و جنوب کشور اشاره کرد. مشخصات طرح‌های انتقال یافته به استان در جدول شماره (۱۰) پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور درج شده است.

(۴)	۵۶۵	۵۸۸	(۲۰)	۱۵۷	۱۷۷	مستمر، خدماتی و نظارتی
(۵۹)	۱,۸	۴,۴	۰	۹	۹	مطالعاتی دارای سال خاتمه
۹	۴,۳۱۹	۳,۹۶۸	(۵۶)	۲۰۴۵	۲۱۰۱	جمع کل

مأخذ: پیوست (۱) قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

در نمودار (۳) تعداد طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پیوست (۱) طی دوره ۱۴۰۵-۱۳۹۵ ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود تعداد طرح‌ها با روند ملایمی کاهش یافته است. در لایحه بودجه سال آتی نیز با توجه به رویکرد سازمان برنامه و بودجه کشور مبنی بر شرط خاتمه و حذف حداقل دو طرح از پیوست (۱) برای درج طرح‌های جدید و استانی نمودن بخشی از طرح‌های ملی، تعداد طرح‌های پیوست (۱) برابر ۲۰۴۵ مورد است. انتظار می‌رود با رویکردهای اصلاحی سازمان [برنامه و بودجه کشور]، در سنوات آتی تعداد طرح‌های نیمه‌تمام کمتر شود. کاهش تعداد طرح‌های نیمه‌تمام آثار مثبت فراوانی دارد، از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به کاهش متوسط مدت‌زمان تکمیل و جلوگیری از رسوب سرمایه اشاره کرد که علاوه بر افزایش اعتماد عمومی نسبت به دولت (در معنای عام حاکمیت)، زیرساخت‌های تولید و رشد کشور تقویت و گسترش پیدا خواهد کرد.

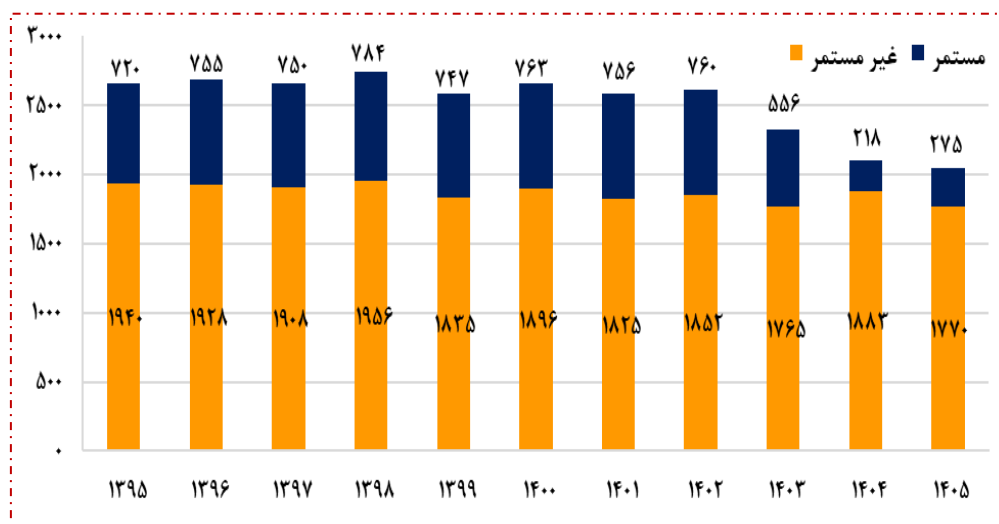

نمودار ۳: تعداد طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پیوست شماره یک

مأخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

در نمودار (۴) تعداد طرح‌های مستمر (بدون سال خاتمه) و غیرمستمر پیوست (۱) طی دوره ۱۴۰۵-۱۳۹۵ ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود بخش عمده طرح‌های پیوست مزبور را طرح‌های غیرمستمر تشکیل می‌دهد. افزایش تعداد طرح‌های مستمر در پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور ناشی از

انتقال مجدد برخی طرح‌های استانی شده به [طرح] ملی و حمایت از آزمایشگاه‌های مرجع دانشگاه‌های برتر در قالب طرح‌های «تجهیز آزمایشگاه مرجع ملی فناوری‌های عصبی، مغز و علوم شناختی و مرکز میان‌رشته‌ای ان بیک» است.

نمودار ۴: تعداد طرح‌های مستمر و غیرمستمر در پیوست شماره یک

مأخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور

نمودار (۵) تعداد طرح‌های غیرمستمر^۱ پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور بر اساس متوسط سال‌های درج آن‌ها در لوایح بودجه را نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، طرح‌هایی که بیش از ۲۰ سال از درج آن‌ها می‌گذرد بالاترین تعداد را شامل می‌شوند (بیش از ۵۰۰ طرح). از دیگر سو، متوسط سال‌های درج آن‌ها حدود ۲۹ سال است.

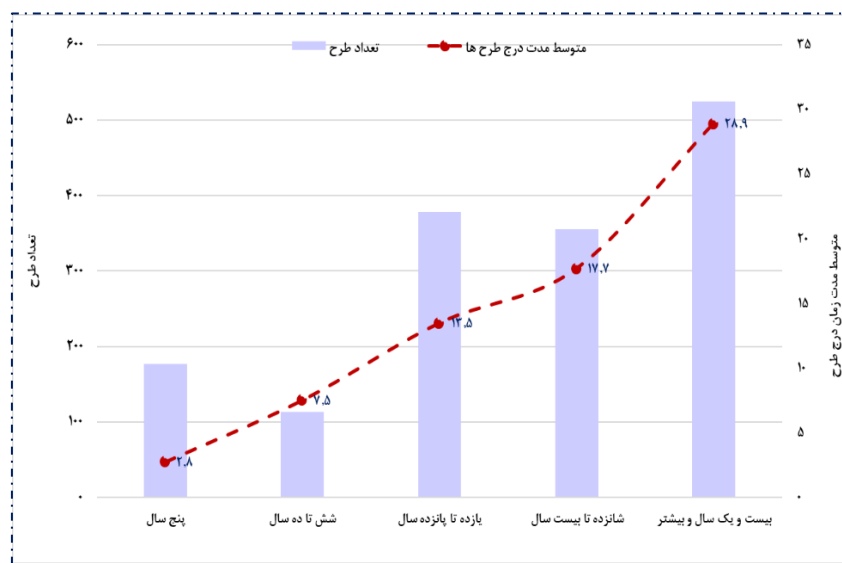
طرح‌هایی که پنج و کمتر از پنج سال از درج آن‌ها در پیوست (۱) می‌گذرد، ۲۰۰ مورد هستند که حاکی از اهتمام جدی سازمان برنامه و بودجه کشور در راستای خاتمه طرح‌های نیمه‌تمام و تا حد امکان پرهیز از شروع طرح جدید می‌باشد. برای نمونه، می‌توان به اقداماتی که پیش‌تر از نظر گذشت اشاره کرد: از جمله «توزیع اعتبارات درآمد- هزینه به تفکیک طرح‌های پیوست (۱) و پرهیز از اختصاص آن‌ها به طرح‌های جدید»، «افزایش تأمین اعتبار طرح‌های از محل درآمدهای اختصاصی و درج آن در پیوست (۱)»، «پیش‌بینی سایر شیوه‌های تأمین مالی از جمله تهاتر، مولدسازی و فروش اموال مزاد»، «تعریف طرح‌های جدید بر اساس آمایش

۱- طرح‌های غیرمستمر مورد بررسی در این نمودار شامل طرح‌های متوقف، جدید سال ۱۴۰۵ و جدول (۵) پیوست (۱) (نیازمند اخذ مجوز) نمی‌شود.

صرفاً طرح‌های غیرمستمر جدول (۴) پیوست (۱) را دربر می‌گیرد.

سرزمین^۱ و «بخشنامه لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور مبنی بر ضرورت خاتمه و حذف حداقل دو (۲) طرح برای ایجاد یک [طرح] جدید».

تأکید بر این نکته ضروری است که تصمیم در خصوص طرح جدید صرفاً در محدوده وظایف سازمان نیست و همکاری دیگر دستگاه‌های اجرایی را می‌طلبد. سازمان در چارچوب ماده (۲۳) قانون الحاق (۲) و دستورالعمل اجرایی آن طرح‌های جدید را تصویب می‌نماید که درخواست آن‌ها توسط بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی ربط واصل گردیده است. بنابراین، شروع برخی از طرح‌ها اجتناب‌ناپذیر بوده و همچنین سازمان نمی‌تواند به تمامی درخواست دستگاه‌های اجرایی پاسخ منفی بدهد. به عنوان مثال، آیا می‌توان انتظار داشت ایجاد یا توسعه^۲ بیمارستان یک شهر که بر اساس استانداردهای جمعیتی و محدود جغرافیایی در چارچوب ملاحظات آمایش سرزمینی قابل دفاع است و دستگاه اجرایی (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) نیز به منظور ایفای وظایف و مأموریت خود، شروع عملیات اجرایی این طرح را ضروری می‌داند پاسخ منفی داد و از درج آن در لایحه بودجه سر باز زد.

نمودار ۵: تعداد طرح‌های غیرمستمر پیوست (۱) بر اساس متوسط سال‌های درج طرح در پیوست

مأخذ: پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

در جدول (۵) مقایسه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بیست و یک (۲۱) دستگاه اصلی در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور و میزان تغییرات آن‌ها ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود وزارتخانه‌های «راه و شهرسازی»، «نیرو»، «بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»، «وزارت آموزش و

۱- مصوبه شماره ۳۴۵۲۵/ت/۶۳۶۵۰ هـ.تاریخ ۱۴۰۴/۰۲/۲۹ هیئت وزیران.

۲- منظور از توسعه صرفاً محدود به افزایش احجام طرح نیست. بازسازی و مقاوم‌سازی بخشی از طرح را نیز می‌تواند دربر می‌گیرد. شایان توجه است فرسودگی و قدیمی بودن برخی از بیمارستان‌ها در کشور، ضرورت احداث بیمارستان جایگزین در آن محدوده جغرافیایی را اجتناب نمی‌پذیرد.

بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

پرورش» و «ارتباطات و فناوری اطلاعات» به ترتیب بالاترین سهم از اعتبارات مزبور را به خود اختصاص می‌دهند. به بیان دیگر، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های مزبور حدود ۶۳ درصد از [کل اعتبارات] پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور را در برمی‌گیرند. بررسی تغییرات اعتبارات مزبور نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور حاکی از آن است که «سازمان ملی استاندارد»، «وزارت علوم، تحقیقات و فناوری»، «وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح»، «فرماندهی کل انتظامی جمهوری اسلامی ایران» و «وزارت امور اقتصادی و دارایی» و «وزارت کشور» به ترتیب بالاترین رشد را تجربه کرده‌اند. از سوی دیگر، «سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران»، «دادگستری جمهوری اسلامی ایران» و «وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی» با کاهش اعتبار مواجه شده‌اند.

جدول ۵: دستگاه‌های اجرایی اصلی با بیشترین اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور/میلیارد تومان - درصد

تغییرات	لایحه بودجه ۱۴۰۵	قانون بودجه ۱۴۰۴	شرح	کد دستگاه
۰٫۹	۱۰۲٫۱۵۵	۱۰۱٫۲۰۸	وزارت راه و شهرسازی	۱۵۳۰۰۰
۶٫۲	۷۳٫۷۴۰	۶۹٫۴۳۸	وزارت نیرو	۱۴۳۵۰۰
۱۹٫۰	۳۹٫۶۱۰	۳۳٫۲۷۶	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۲۹۰۰۰
۹٫۷	۲۲٫۴۳۳	۲۰٫۴۳۳	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۴۹۰۰۰
(۱۹٫۳)	۱۴٫۶۲۶	۱۸٫۱۱۹	دادگستری جمهوری اسلامی ایران	۱۰۸۱۰۰
۸٫۰	۲۰٫۰۰۵	۱۸٫۵۲۷	وزارت جهاد کشاورزی	۱۵۱۰۰۰
(۵٫۲)	۳۲٫۶۳۷	۳۴٫۴۲۹	وزارت آموزش و پرورش	۱۲۷۵۰۰
۱۷٫۸	۱۷٫۲۵۱	۱۴٫۶۳۹	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۱۵۵۰۰۰
۳۲٫۸	۱۸٫۶۶۹	۱۴۰٫۵۹	وزارت کشور	۱۰۵۰۰۰
۱۵٫۳	۱۴٫۹۷۵	۱۲٫۹۸۹	وزارت ورزش و جوانان	۱۲۸۵۰۰
۷۲٫۶	۲۰٫۷۸۶	۱۲٫۰۴۴	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱۱۳۵۰۰
۲۸٫۵	۱۰٫۷۵۳	۱۰٫۳۶۵	وزارت امور اقتصادی و دارایی	۱۱۰۰۰۰
۵۰٫۸	۶٫۷۳۰	۴٫۴۶۲	فرماندهی کل انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۱۰۶۰۰۰
۲۲٫۳	۵٫۲۲۴	۴٫۲۷۳	وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	۱۱۳۷۰۰
۵۰٫۱	۵٫۹۱۳	۳٫۹۳۹	وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	۱۱۱۱۰۰
۱۱٫۹	۳٫۳۱۰	۲٫۹۵۹	سازمان حفاظت محیط‌زیست	۱۴۰۰۰۰
۴٫۸	۲٫۱۰۱	۲٫۰۰۵	سازمان انرژی اتمی ایران	۱۴۴۰۰۰

کد دستگاه	شرح	قانون بودجه ۱۴۰۴	لایحه بودجه ۱۴۰۵	تغییرات
۲۸۳۵۰۰	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۱.۹۱۷	۱.۲۲۶	(۳۶,۱)
۱۴۶۰۰۰	سازمان ملی استاندارد	۱.۹۷۱	۴.۹۰۵	۱۴۸,۹
۱۱۱۳۰۰	ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	۱.۶۴۱	۱.۷۰۶	۴,۰
۱۱۴۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۲.۴۶۵	۲.۲۳۶	(۹,۳)
	سایر	۲۰.۶۱۷	۱۹.۹۴۳	(۳,۳)
	جمع	۳۹۶.۷۸۴	۴۳۱.۹۳۵	۸,۹

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۴۰۲ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ به تفکیک فصول در جدول (۶) ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود هفت فصل «حمل و نقل»، «خدمات بیمارستانی»، «توسعه مسکن»، «تأمین آب»، «ارتباطات»، «آموزش عالی (دوره سوم)»، «کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری و شکار» به ترتیب بالاترین و در مجموع بیش از ۵۴ درصد کل اعتبارات عمومی و درآمد- هزینه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پیوست (۱) را به خود اختصاص می‌دهند. همچنین حدود ۶۰ درصد اعتبارات پیش‌بینی شده از محل درآمدهای اختصاصی به ترتیب مربوط به فصول «حمل و نقل»، «سوخت و انرژی»، «سازمان‌های اجرایی و قانون‌گذاری، امور مالی و اعتباری و امور خارجی»، «توسعه شهری، روستایی و عشایری» «سایر رشته‌های فعالیت‌ها» می‌باشد. ذکر این نکته ضرورت دارد، سهم عمده اعتبارات فصل سوخت و انرژی، مربوط به حمایت از تولید برق تجدیدپذیر و پاک موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق^۱ است.

جدول ۶: اعتبارات فصول و حوزه پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور با بیشترین سهم/ هزار میلیارد ریال - درصد

شماره طبقه‌بندی	عنوان	عمومی	درآمد - هزینه	اختصاصی
۷۰۱۱	سازمان‌های اجرایی و قانون‌گذاری، امور مالی و اعتباری و امور خارجی	۲.۹۱۶	۰	۱۰.۸۰۰
۷۰۱۱۱	سازمان‌های اجرایی و قانون‌گذاری	۲.۶۳۱	۰	۳۰۰
۷۰۱۱۲	امور مالی و مالیاتی	۱۳۵	۰	۱۰.۵۰۰
۷۰۱۱۳	امور خارجی	۱۵۰	۰	۰
۷۰۱۳	خدمات عمومی	۶.۷۸۲	۲.۳۰۵	۵.۴۱۶
۷۰۱۳۱	خدمات عمومی پرسنلی	۷۰	۰	۱۴
۷۰۱۳۲	خدمات کلی آمار و برنامه‌ریزی	۹۲۷	۰	۰
۷۰۱۳۳	سایر خدمات عمومی	۵.۷۸۵	۲.۳۰۵	۵.۴۰۲

۱. ماده ۵ - دولت موظف است برای تأمین بخشی از منابع لازم جهت اجرای طرح‌های توسعه و نگهداری شبکه‌های روستایی و تولید برق تجدید پذیر و پاک عوارض مصرف هر کیلووات ساعت برق را در بودجه سالانه پیش‌بینی نماید. وجوه حاصل شده به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و صد در صد (۱۰۰٪) آن صرفاً بابت کمک به اجرای طرح‌های مذکور هزینه می‌شود.

بررسی اعتبارات تلفک دارایی های سرمایه ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

شماره طبقه بندی	عنوان	عمومی	درآمد - هزینه	اختصاصی
۷۰۱۴	تحقیقات پایه	۱,۱۰۰	۰	۳۴
۷۰۱۴۰	تحقیقات پایه	۱,۱۰۰	۰	۳۴
۷۰۱۵	تحقیق و توسعه در خدمات امور عمومی	۲۷۲	۰	۰
۷۰۱۵۰	تحقیق و توسعه در خدمات امور عمومی	۲۷۲	۰	۰
۷۰۱۶	خدمات امور عمومی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۲۰۰	۰	۰
۷۰۱۶۰	خدمات امور عمومی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۲۰۰	۰	۰
۷۰۲۱	دفاع نظامی	۶,۸۶۱	۹۰۰	۰
۷۰۲۱۰	دفاع نظامی	۶,۸۶۱	۹۰۰	۰
۷۰۲۴	تحقیق و توسعه در دفاع	۱,۱۵۷	۰	۱۲۰
۷۰۲۴۰	تحقیق و توسعه در دفاع	۱,۱۵۷	۰	۱۲۰
۷۰۲۵	امور دفاعی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۳	۰	۸۸
۷۰۲۵۰	امور دفاعی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۳	۰	۸۸
۷۰۳۱	خدمات پلیس	۳,۷۵۷	۲,۲۶۳	۰
۷۰۳۱۰	خدمات پلیس	۳,۷۵۷	۲,۲۶۳	۰
۷۰۳۲	خدمات آتش نشانی	۱,۲۰۰	۰	۵,۰۰۰
۷۰۳۲۰	خدمات آتش نشانی	۱,۲۰۰	۰	۵,۰۰۰
۷۰۳۳	دادگاه های قضایی	۴,۱۱۸	۴۰	۶,۳۰۰
۷۰۳۳۰	دادگاه های قضایی	۴,۱۱۸	۴۰	۶,۳۰۰
۷۰۳۴	زندان ها	۴,۹۸۷	۰	۰
۷۰۳۴۰	زندان ها	۴,۹۸۷	۰	۰
۷۰۳۶	نظم و امنیت عمومی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۷,۴۸۵	۲,۶۰۰	۰
۷۰۳۶۰	نظم و امنیت عمومی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۷,۴۸۵	۲,۶۰۰	۰
۷۰۴۱	امور اقتصادی، بازرگانی و نیروی انسانی	۱,۸۱۵	۶,۷۶۸	۵,۱۹۵
۷۰۴۱۱	امور اقتصادی و بازرگانی	۱,۴۲۶	۶,۶۶۸	۵,۱۹۵
۷۰۴۱۲	امور کلی نیروی کار	۳۸۹	۱۰۰	۰
۷۰۴۲	کشاورزی، جنگل داری و ماهیگیری و شکار	۱۹,۴۶۳	۱,۹۸۱	۳,۱۶۰
۷۰۴۲۱	کشاورزی	۱۲,۴۶۹	۹۱۹	۲,۳۶۰
۷۰۴۲۲	جنگل داری	۶,۷۵۴	۹۶۳	۸۰۰
۷۰۴۲۳	ماهیگیری و شکار	۲۴۰	۱۰۰	۰
۷۰۴۳	سوخت و انرژی	۳,۹۰۵	۵,۷۵۱	۱۶,۰۰۰
۷۰۴۳۲	نفت و گاز طبیعی	۵	۰	۰
۷۰۴۳۵	برق	۳,۹۰۰	۵,۷۵۱	۱۶,۰۰۰
۷۰۴۴	معدن، صنعت و ساختمان	۱,۷۴۵	۱۴,۶۷۵	۳۵۰
۷۰۴۴۱	استخراج ذخایر معدنی به جز سوخت های معدنی	۳۲۹	۹,۷۰۰	۰
۷۰۴۴۲	صنعت	۸۱۶	۴,۹۲۵	۳۵۰
۷۰۴۴۳	ساختمان	۶۰۰	۵۰	۰
۷۰۴۵	حمل و نقل	۶۰,۳۷۸	۱۶,۶۳۲	۲۷,۱۸۰
۷۰۴۵۱	حمل و نقل جاده ای	۳۴,۱۸۲	۱۲,۷۷۵	۲۴,۸۰۰

شماره طبقه‌بندی	عنوان	عمومی	درآمد - هزینه	اختصاصی
۷۰۴۵۲	حمل و نقل آبی	۴۰۰	۸۰۰	۰
۷۰۴۵۳	حمل و نقل ریلی	۲۵،۲۱۳	۳،۰۵۷	۱،۵۰۰
۷۰۴۵۴	حمل و نقل هوایی	۵۸۳	۰	۸۸۰
۷۰۴۶	ارتباطات	۲،۴۹۳	۲۱،۱۰۶	۳،۱۵۰
۷۰۴۶۱	شبکه ملی اطلاعات	۹۴۶	۱۵،۲۱۶	۲،۰۵۰
۷۰۴۶۲	دولت هوشمند	۱۵۴	۲،۹۷۰	۶۵۰
۷۰۴۶۳	صنعت فضایی	۱،۳۹۳	۲،۹۲۰	۴۵۰
۷۰۴۷	سایر رشته فعالیت‌ها	۱۶،۴۳۱	۵۵۴	۶،۷۹۵
۷۰۴۷۳	گردشگری	۸۷	۰	۰
۷۰۴۷۴	طرح‌های توسعه چندمنظوره	۱۶،۳۴۳	۵۵۴	۶،۷۹۵
۷۰۴۸	تحقیق و توسعه در امور اقتصادی	۱،۶۰۹	۳۳	۱،۱۷۸
۷۰۴۸۱	تحقیق و توسعه در امور عمومی اقتصادی، بازرگانی و نیروی کار	۲۷	۰	۰
۷۰۴۸۲	تحقیق و توسعه در بخش کشاورزی، جنگل‌داری و ماهیگیری و شکار	۶۸۴	۳	۱،۱۷۵
۷۰۴۸۳	تحقیق و توسعه در بخش سوخت و انرژی	۱۴۵	۳۰	۰
۷۰۴۸۴	تحقیق و توسعه در بخش معدن، صنعت و ساختمان	۶	۰	۰
۷۰۴۸۷	تحقیق و توسعه در سایر بخش‌ها	۷۴۷	۰	۳
۷۰۵۱	مدیریت پسماند	۲،۲۰۰	۱۰۰	۰
۷۰۵۱۰	مدیریت پسماند	۲،۲۰۰	۱۰۰	۰
۷۰۵۲	مدیریت فاضلاب	۱۵،۱۳۵	۱۳۶	۰
۷۰۵۲۰	مدیریت فاضلاب	۱۵،۱۳۵	۱۳۶	۰
۷۰۵۳	کاهش آلودگی	۴۹۰	۰	۰
۷۰۵۳۰	کاهش آلودگی	۴۹۰	۰	۰
۷۰۵۴	حفاظت از گونه‌های زیستی و مناظر طبیعی	۲،۵۶۵	۵۰	۰
۷۰۵۴۰	حفاظت از گونه‌های زیستی و مناظر طبیعی	۲،۵۶۵	۵۰	۰
۷۰۵۵	تحقیق و توسعه در حفاظت محیط‌زیست	۱۰	۰	۳
۷۰۵۵۰	تحقیق و توسعه در حفاظت محیط‌زیست	۱۰	۰	۳
۷۰۵۶	حفاظت محیط‌زیست طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۲۲۰	۰	۰
۷۰۵۶۰	حفاظت محیط‌زیست طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۲۲۰	۰	۰
۷۰۶۱	توسعه مسکن	۴،۷۱۰	۲۵،۵۰۰	۰
۷۰۶۱۰	توسعه مسکن	۴،۷۱۰	۲۵،۵۰۰	۰
۷۰۶۲	توسعه شهری، روستایی و عشایری	۲،۴۸۸	۱،۵۰۲	۶،۷۰۰
۷۰۶۲۰	توسعه شهری، روستایی و عشایری	۲،۴۸۸	۱،۵۰۲	۶،۷۰۰
۷۰۶۳	تأمین آب	۲۵،۵۱۷	۲،۰۶۹	۱۱،۰۷۰
۷۰۶۳۰	تأمین آب	۲۵،۵۱۷	۲،۰۶۹	۱۱،۰۷۰
۷۰۷۲	خدمات طبی سربایی	۲۳	۷۷	۰
۷۰۷۲۲	خدمات تخصصی پزشکی	۲۳	۷۷	۰
۷۰۷۳	خدمات بیمارستانی	۸،۴۸۱	۲۶،۳۰۵	۱،۰۰۰
۷۰۷۳۱	خدمات عمومی بیمارستانی	۶۵۶	۱۹	۰

بررسی اعتبارات تلفک دارایی های سرمایه ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

شماره طبقه بندی	عنوان	عمومی	درآمد - هزینه	اختصاصی
۷۰۷۳۲	خدمات تخصصی بیمارستانی	۷,۸۲۵	۲۶,۲۸۵	۱,۰۰۰
۷۰۷۵	تحقیق و توسعه در بهداشت و درمان (سلامت)	۷۸۰	۱۸۵	۰
۷۰۷۵۰	تحقیق و توسعه در بهداشت و درمان (سلامت)	۷۸۰	۱۸۵	۰
۷۰۷۶	بهداشت و درمان طبقه بندی نشده در جای دیگر	۶۴۹	۹۹۲	۱,۴۸۰
۷۰۷۶۰	بهداشت و درمان طبقه بندی نشده در جای دیگر	۶۴۹	۹۹۲	۱,۴۸۰
۷۰۸۱	خدمات ورزشی و تفریحی	۱,۳۹۵	۱۳,۶۳۸	۰
۷۰۸۱۰	خدمات ورزشی و تفریحی	۱,۳۹۵	۱۳,۶۳۸	۰
۷۰۸۲	خدمات فرهنگی	۵,۱۶۷	۴۰۹	۰
۷۰۸۲۰	خدمات فرهنگی	۵,۱۶۷	۴۰۹	۰
۷۰۸۳	خدمات انتشارات و پخش برنامه های رادیو و تلویزیون	۱,۲۴۳	۰	۰
۷۰۸۳۰	خدمات انتشارات و پخش برنامه های رادیو و تلویزیون	۱,۲۴۳	۰	۰
۷۰۸۴	خدمات مذهبی و سایر خدمات اجتماعی	۵۷۶	۰	۰
۷۰۸۴۰	خدمات مذهبی و سایر خدمات اجتماعی	۵۷۶	۰	۰
۷۰۸۵	تحقیق و توسعه در تفریح، فرهنگ و مذهب	۸۴	۰	۰
۷۰۸۵۰	تحقیق و توسعه در تفریح، فرهنگ و مذهب	۸۴	۰	۰
۷۰۸۶	تفریح، فرهنگ و مذهب طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۴۴	۰	۰
۷۰۸۶۰	تفریح، فرهنگ و مذهب طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۴۴	۰	۰
۷۰۹۱	آموزش ابتدایی و پیش دبستانی	۱,۹۹۲	۸,۲۵۳	۲۱
۷۰۹۱۲	آموزش ابتدایی	۱,۹۹۲	۸,۲۵۳	۲۱
۷۰۹۲	آموزش متوسطه	۴,۱۰۳	۱۲,۴۱۵	۳۳
۷۰۹۲۱	آموزش دوره اول متوسطه	۱,۱۶۸	۶,۱۹۰	۱۶
۷۰۹۲۲	آموزش دوره دوم متوسطه	۲,۹۳۵	۶,۱۲۵	۱۷
۷۰۹۴	آموزش عالی (دوره سوم)	۱۸,۵۹۸	۳,۵۵۳	۲۷۵
۷۰۹۴۱	مرحله اول آموزش عالی (دوره سوم)	۶,۲۴۳	۱,۰۰۰	۱۶۸
۷۰۹۴۲	مرحله دوم آموزش عالی (دوره سوم)	۱۲,۳۵۵	۲,۵۵۳	۱۰۷
۷۰۹۵	آموزش سطح بندی نشده	۸۷۰	۰	۷۰
۷۰۹۵۰	آموزش سطح بندی نشده	۸۷۰	۰	۷۰
۷۰۹۶	خدمات وابسته به آموزش	۳۰۲	۰	۰
۷۰۹۶۰	خدمات وابسته به آموزش	۳۰۲	۰	۰
۷۰۹۷	تحقیق و توسعه در آموزش	۱,۰۴۵	۰	۱۲۰
۷۰۹۷۰	تحقیق و توسعه در آموزش	۱,۰۴۵	۰	۱۲۰
۷۰۹۸	آموزش طبقه بندی نشده در جای دیگر	۹,۱۳۰	۰	۲۹۵
۷۰۹۸۰	آموزش طبقه بندی نشده در جای دیگر	۹,۱۳۰	۰	۲۹۵
۷۱۰۱	بیماری و معلولیت	۱۲۶	۰	۰
۷۱۰۱۲	معلولیت	۱۲۶	۰	۰
۷۱۰۴	خانواده و فرزندان	۲	۰	۰
۷۱۰۴۰	خانواده و فرزندان	۲	۰	۰
۷۱۰۷	محرومیت اجتماعی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۶۰	۵۰	۰

شماره طبقه‌بندی	عنوان	عمومی	درآمد - هزینه	اختصاصی
۷۱۰۷۰	محرومیت اجتماعی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۶۰	۵۰	۰
۷۱۰۹	حمایت اجتماعی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۰,۷۱۰	۲,۶۰۵	۷۴۵
۷۱۰۹۰	حمایت اجتماعی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۹۳۴	۱۰۵	۴۵
۷۱۰۹۱	حمایت اجتماعی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر (حوزه امداد و نجات)	۵۰۰	۲,۵۰۰	۰
۷۱۰۹۲	حمایت اجتماعی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر (حوزه حمایت‌های بیمه‌ای)	۲۷۶	۰	۷۰۰
جمع کل		۲۵۸,۵۸۹	۱۷۳,۳۴۷	۱۱۲,۵۷۷

مأخذ: پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

۵- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی

اعتبارات پیش‌بینی شده برای طرح‌ها و پروژه‌های استانی در لوایح بودجه در جدول (۱۰-ج) ماده واحده درج می‌گردد. این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور حدود ۱۸ درصد [کل اعتبارات] تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را شامل می‌شود. جدول (۷) اعتبارات مزبور را نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود اعتبارات تملک استانی (۶۵،۹۵۴ میلیارد تومان)، سه (۳) درصد نفت^۱ (۲۱،۷۰۰ میلیارد تومان) و طرح‌های ملی استانی شده با عنوان انتقال یافته (۹،۵۵۲ میلیارد تومان)^۲ به ترتیب بیشترین سهم از اعتبارات استانی را دربر می‌گیرند. قانون‌گذار در بند (ث) ماده (۷۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت، سازمان برنامه و بودجه کشور را مکلف کرده است که بیست و هفت صدم (۲۷٪) درصد مالیات بر ارزش افزوده^۳ را با نسبت «شصت (۶۰) درصد وزارت ورزش و جوانان» و «چهل (۴۰) درصد وزارت آموزش و پرورش» به منظور ساماندهی امور جوانان و ترویج و تعمیم فعالیت بدنی و همگانی شدن ورزش اختصاص دهد. در همین راستا بخشی از اعتبارات مزبور برای طرح‌های استانی موضوع قانون مزبور در جدول (۱۰-ج) پیش‌بینی و در اختیار سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان قرار می‌گیرد تا در چارچوب مصوبات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان هزینه گردد که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور حدود ۶،۳ هزار میلیارد تومان است. عملکرد تخصیص آن در حین اجرای قانون متناسب با درآمدهای مالیاتی وصول شده خواهد بود.

یکی دیگر از اعتباراتی که در لایحه بودجه سال آتی برای استان‌ها پیش‌بینی شده است، اعتبارات موضوع قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان^۴ است که ۵،۵ هزار میلیارد تومان می‌باشد. این اعتبارات صرفاً برای استان‌های مرزی - آذربایجان غربی، کرمانشاه، خوزستان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، کردستان، خراسان جنوبی و بوشهر - که مشمول قانون مزبور هستند پیش‌بینی شده است. بالاترین سهم به ترتیب مربوط به استان‌های بوشهر، هرمزگان، خوزستان و کردستان می‌باشد. استان‌های خوزستان با سهم حدود ۱۰ درصد از کل اعتبارات استانی، بالاترین اعتبارات را به خود اختصاص می‌دهد. استان‌های بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و فارس به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند.

۱- اعتبارات سه (۳) درصد نفت در چارچوب بند (الف) ماده (۱۴) قانون برنامه هفتم پیشرفت پیش‌بینی و میان استان‌ها توزیع می‌شود: بند (الف) ماده (۱۴) - دولت مکلف است یک‌سوم از سه درصد (۳٪) درآمد حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی را بر اساس سهم هر استان در ارزش تولید نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی که بر مبنای قیمت صادراتی این سه محصول ارزش‌گذاری می‌شود به استان‌های نفت‌خیز و گازخیز و دوسوم باقیمانده را به شهرستان‌ها، بخش‌ها و دهستان‌های کمتر توسعه‌یافته که بر اساس شاخص‌های توسعه نیافتگی توسط سازمان [برنامه و بودجه کشور] تعیین می‌شوند، تخصیص دهد.

۲- اعتبارات طرح‌های ملی استانی شده به تفکیک استان و موضوع در جدول شماره (۱۰) پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور ارائه شده است. ذکر این نکته است در جدول مزبور از محل اعتبارات استانی نیز حدود نه و نیم (۹،۵) هزار میلیارد تومان برای طرح‌های مزبور برآورد شده است که هفت (۷) هزار میلیارد تومان آن برای آب روستایی پیش‌بینی شده است.

۳- نه (۹) درصد مالیات بر ارزش افزوده مینا محاسبه اعتبارات این بند قرار می‌گیرد.

۴- با توجه به اهمیت موضوع، این مهم در ادامه در یک بخش جداگانه بررسی خواهد شد.

در مقابل کمترین سهم اعتباری به ترتیب مربوط به استان‌های سمنان، قم، چهارمحال و بختیاری و قزوین است.

جدول ۷: تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی به تفکیک نوع و استان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (میلیارد تومان)

استان	تملك استانی	سه (۳) درصد نفت	بیست و هفت (۲۷) صدم درصد مالیات بر ارزش افزوده	انتقال یافته	کولبری و ملوانی	جمع کل
مرکزی	۱،۲۷۲	۲۴۱	۱۳۰	۲۱۰	۰	۱،۸۵۳
گیلان	۲،۳۱۹	۲۷۱	۲۲۶	۳۲۱	۰	۳،۱۳۷
مازندران	۲،۶۲۴	۲۳۸	۳۰۷	۴۵۳	۰	۳،۶۲۱
آذربایجان شرقی	۲،۵۷۷	۳۳۸	۳۴۶	۲۹۳	۰	۳،۵۵۳
آذربایجان غربی	۲،۹۵۱	۹۰۶	۲۶۶	۳۷۵	۳۸۵	۴،۸۸۴
کرمانشاه	۱،۸۸۷	۳۹۶	۱۶۱	۲۳۰	۳۸۵	۳،۰۵۹
خوزستان	۴،۶۶۸	۴،۵۸۶	۴۱۰	۳۵۳	۷۷۰	۱۰،۷۸۶
فارس	۳،۸۶۵	۱،۳۰۸	۴۲۷	۴۴۸	۰	۶،۰۴۸
کرمان	۳،۴۰۸	۶۷۷	۳۲۳	۴۱۰	۰	۴،۸۱۸
خراسان رضوی	۳،۹۶۶	۱،۰۶۸	۳۹۴	۴۵۵	۰	۵،۸۸۳
اصفهان	۲،۵۰۷	۲۲۳	۴۵۰	۳۵۳	۰	۳،۵۳۳
هرمزگان	۲،۸۷۵	۲،۲۸۵	۱۹۳	۲۶۹	۹۷۰	۶،۵۹۲
سیستان و بلوچستان	۳،۸۹۹	۱،۰۳۹	۳۱۶	۹۷۵	۲۵۰	۶،۴۷۸
کردستان	۱،۷۴۸	۶۰۲	۱۶۵	۲۱۱	۵۰۰	۳،۲۲۷
همدان	۱،۲۸۱	۲۷۹	۱۵۵	۲۹۹	۰	۲،۰۱۵
لرستان	۱،۹۶۰	۵۱۱	۱۶۳	۲۳۵	۰	۲،۸۶۹
ایلام	۱،۶۱۰	۵۱۴	۴۵	۱۵۹	۰	۲،۳۲۷
زنجان	۱،۴۶۷	۲۶۴	۱۰۱	۱۶۷	۰	۲،۰۰۰
چهارمحال و بختیاری	۱،۰۰۰	۲۴۲	۸۰	۱۸۴	۰	۱،۵۰۷
کهگیلویه و بویراحمد	۱،۲۵۹	۷۷۶	۵۱	۱۷۲	۰	۲،۲۵۸
سمنان	۹۸۲	۱۳۴	۵۷	۱۸۱	۰	۱،۳۵۴
یزد	۱،۱۲۴	۱۵۶	۷۷	۲۹۰	۰	۱،۶۴۷
بوشهر	۲،۰۸۳	۲،۸۹۹	۸۶	۱۸۲	۲،۱۶۰	۷،۴۱۰
تهران	۳،۰۵۹	۱۰۳	۴۰۶	۶۱۰	۰	۴،۱۷۸

بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

استان	تملك استانی	سه (۳) درصد نفت	بیست و هفت (۲۷) صدم درصد مالیات بر ارزش افزوده	انتقال یافته	کولبری و ملوانی	جمع کل
اردبیل	۱،۵۲۳	۲۴۶	۱۱۳	۱۹۷	۰	۲،۰۸۰
قم	۸۴۰	۱۱۲	۱۱۸	۴۱۳	۰	۱،۴۸۳
قزوین	۱،۰۹۳	۲۰۱	۱۲۲	۱۴۴	۰	۱،۵۶۰
گلستان	۱،۸۶۶	۳۶۳	۱۵۸	۳۱۷	۰	۲،۷۰۴
خراسان شمالی	۱،۴۶۲	۲۷۲	۸۱	۲۸۵	۰	۲،۱۰۰
خراسان جنوبی	۱،۲۷۱	۳۴۴	۶۰	۲۷۳	۸۰	۲،۰۲۷
البرز	۱،۵۰۹	۱۰۴	۳۲۲	۸۷	۰	۲،۰۲۲
کل	۶۵،۹۵۴	۲۱،۷۰۰	۶،۳۰۸	۹،۵۵۲	۵،۵۰۰	۱۰۹،۰۱۵

مأخذ: پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

در جدول شماره (۸)، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پیش‌بینی شده از محل درآمدهای اختصاصی به تفکیک استان‌ها ارائه گردیده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود این اعتبارات با رشد بیش از ۵۰ درصدی به حدود ۶،۶ هزار میلیارد تومان افزایش یافته است. در این جدول، همچنین اعتبارات «قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقاء سطح مناطق کمتر توسعه یافته» نیز به تفکیک استان ارائه شده است. به استناد این قانون دولت موظف است به طور متوسط سه (۳) درصد از بودجه عمومی را صرف ارتقاء سطح مناطق کمتر توسعه یافته نماید. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد این اعتبارات به تفکیک طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز در جداول (۴) و (۵) پیوست (۱) لایحه توزیع شده است. بنابراین جدول ۸ صرفاً سرجمع اعتبار طرح‌های هر استان را از محل مزبور نشان می‌دهد. ذکر این نکته ضرورت دارد که بخشی از این اعتبارات قابلیت اختصاص به پروژه‌های استانی را نیز دارد و با توجه به ماهیت احتساب مضاعف، از سرجمع اعتبارات بودجه عمومی کسر می‌گردد. به بیان دیگر، اعتبارات مورد اشاره در سرجمع ۶۰۰/۶ هزار میلیارد تومان تملک دارایی‌های سرمایه‌ای منظور نمی‌شود؛ اما برای طرح و پروژه‌های ملی و استان، ظرفیت حدود ۱۷۹ هزار میلیارد تومان مازاد بر سرجمع دیگر اعتبارات برآورد شده ایجاد خواهد کرد.

جدول ۸: اعتبارات قانون استفاده متوازن و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از محل درآمدهای اختصاصی در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (میلیارد تومان)

استان	از محل درآمدهای اختصاصی		اعتبارات قانون استفاده متوازن	
	سال ۱۴۰۴	۱۴۰۵	سال ۱۴۰۴	۱۴۰۵
مرکزی	۱۰۲	۱۳۴	۲،۷۴۲	۳،۰۴۲
گیلان	۱۲۷	۱۶۴	۵،۴۴۵	۶،۹۹۳

اعتبارات قانون استفاده متوازن			از محل درآمدهای اختصاصی			استان
تغییرات	۱۴۰۵	سال ۱۴۰۴	تغییرات	۱۴۰۵	سال ۱۴۰۴	
۴۲,۶	۷,۵۰۹	۵,۲۶۶	۵۲,۰	۲۳۳	۱۵۳	مازندران
۲۱,۹	۷,۲۹۲	۵,۹۸۳	۱۳۶,۷	۲۶۸	۱۱۳	آذربایجان شرقی
۱۲,۲	۶,۴۱۸	۵,۷۱۸	۵۳,۲	۲۲۹	۱۴۹	آذربایجان غربی
۱۶,۳	۵,۴۸۵	۴,۷۱۸	۶۰,۸	۱۲۱	۷۵	کرمانشاه
۵۵,۸	۱۲,۳۵۰	۷,۹۲۶	۶۵,۴	۱۱۶	۷۰	خوزستان
۴۵,۱	۱۱,۵۵۹	۷,۹۶۹	۹۸,۷	۵۸۰	۲۹۲	فارس
۴,۹	۸,۰۷۶	۷,۷۰۱	۲۰,۱	۱۱۴	۹۵	کرمان
۲۴,۲	۸,۶۲۵	۶,۹۴۳	۲۹,۰	۵۴۹	۴۲۵	خراسان رضوی
۱۳,۱	۵,۹۴۳	۵,۲۵۶	۵۱,۱	۳۴۴	۲۲۸	اصفهان
۱۸,۱	۶,۳۳۸	۵,۳۶۶	۳۷,۶	۶۲	۴۵	هرمزگان
۱۵,۵	۱۱,۸۵۸	۱۰,۲۶۷	۱۲۳,۶	۸۰	۳۶	سیستان و بلوچستان
۲۲,۲	۶,۱۰۴	۴,۹۹۴	۴۹,۶	۶۷	۴۴	کردستان
۷,۶	۴,۲۸۵	۳,۹۸۱	۲۶,۹	۸۳	۶۵	همدان
۷,۳	۵,۹۶۶	۵,۵۶۱	۱۰۸,۸	۶۲	۳۰	لرستان
۱۸,۶	۳,۶۶۲	۳,۰۸۷	۴۳,۵	۱۷	۱۲	ایلام
۴۲,۱	۳,۳۶۰	۲,۳۶۴	۲۷,۹	۵۴	۴۲	زنجان
۵۹,۰	۴,۵۷۲	۲,۸۷۵	۶۵,۱	۹۳	۵۶	چهارمحال و بختیاری
۴۱,۱	۵,۰۱۱	۳,۵۵۲	۶۸,۶	۱۴	۸	کهگیلویه و بویراحمد
۱۲,۰	۲,۲۴۲	۲,۰۰۱	۵۰,۷	۳۷	۲۴	سمنان
۶,۲	۲,۶۹۸	۲,۵۴۱	۵۶,۰	۶۵	۴۱	یزد
۱۵,۴	۴,۰۷۳	۳,۵۲۸	۲۱,۳	۳۱	۲۵	بوشهر
۷۸,۸	۸,۶۹۹	۴,۸۶۶	۴۷,۷	۲,۴۵۷	۱,۶۶۳	تهران
۴۲,۳	۴,۷۶۰	۳,۳۴۶	۱۰۳,۳	۹۹	۴۹	اردبیل
۷,۷	۲,۶۷۴	۲,۴۸۳	۴۴,۵	۹۸	۶۸	قم
۲۷,۹	۳,۱۸۷	۲,۴۹۱	۷۸,۹	۵۴	۳۰	قزوین
۱۲,۵	۴,۹۳۴	۴,۳۸۷	۳۴,۵	۱۶۳	۱۲۱	گلستان
۷,۷	۳,۶۶۴	۳,۴۰۳	۳۳,۳	۳۶	۲۷	خراسان شمالی

بررسی اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

اعتبارات قانون استفاده متوازن			از محل درآمدهای اختصاصی			استان
تغییرات	۱۴۰۵	سال ۱۴۰۴	تغییرات	۱۴۰۵	سال ۱۴۰۴	
۱۹,۵	۳,۹۶۱	۳,۳۱۵	۳۲,۱	۲۵	۱۹	خراسان جنوبی
۵,۱	۳,۵۹۸	۳,۴۲۳	۸۰,۲	۲۱۲	۱۱۸	البرز
-	-	۱۸,۰۰۰	-	-	-	محرومیت زدایی (بین استانی - ملی)
۱۰,۸	۱۷۸,۹۳۸	۱۶۱,۵۰۰	۵۲,۹	۶,۶۵۹	۴,۳۵۶	کل

مأخذ: پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

۶- بررسی اعتبارات پیش‌بینی شده برای ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و

ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان

قانون «ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان» در پایان سال ۱۴۰۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در ابتدای سال ۱۴۰۳ جهت اجرا به دولت ابلاغ شد؛ اما اجرای آن در سال ۱۴۰۴ تقریباً عملیاتی گردید. در همین راستا به منظور بازگشت منافع اجرای قانون مزبور به استان‌های ذی‌ربط، متناسب با درآمد قابل وصول از محل اجرای آن، مصارف آن بر اساس ماده (۳) قانون مورد اشاره به صورت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور به شرح جدول ۹ پیش‌بینی شد.

همان‌طور که پیش‌تر از نظر گذشت سازمان برنامه و بودجه کشور اهتمام جدی به اتمام طرح‌های نیمه‌تمام و پرهیز حداکثری از شروع طرح‌های جدید دارد. بنابراین، با توجه به اینکه سقف اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای محدود است این امکان برای سازمان وجود نداشت که ۱۵ هزار میلیارد تومان اعتبارات برآورد شده برای موضوع این قانون را به طرح پروژه‌های جدید اختصاص دهد. در همین راستا حداکثر اهتمام بر این شد که این اعتبارات صرف تکمیل طرح‌ها و پروژه‌های استان‌های ذی‌ربط شود، زیرا اهداف این قانون صرفاً زمانی تحقق خواهد یافت که زیرساخت‌های استان توسعه یابد. به عنوان نمونه، توسعه همزمان زیرساخت‌های حمل و نقلی، بنادر و بازارچه‌های مرزی می‌تواند به ایجاد اشتغال پایدار در مناطق هدف بینجامد. صرف اعطای تسهیلات اشتغال بدون رفع مشکلات زیرساختی نمی‌تواند به ایجاد اشتغال [پایدار] کمک کند.

جدول ۹: تصویر کلان اعتبارات پیش‌بینی شده برای اجرای قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و

ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان به تفکیک موضوع در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور- میلیارد ریال

کد ردیف در جدول (۷-۱)	عنوان دستگاه	عنوان ردیف	اعتبار	مصارف متناظر قانون
۷-۷۳۰۰۰۰	فرماندهی کل انتظامی جمهوری اسلامی ایران	اعتبارات موضوع قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان- تقویت زیرساخت‌های مربوط به امنیت و مبارزه با قاچاق	۱۵،۰۰۰	تقویت زیرساخت‌های مربوط به امنیت و مبارزه با قاچاق (انسداد معابر و خلأهای مرزی، خورهای غیرمجاز و آلوده به قاچاق کالا)
۲۸-۷۳۰۰۰۰	وزارت اطلاعات	مربوط به امنیت و مبارزه با قاچاق	۱۵،۰۰۰	

۱- ماده (۳): کلیه درآمدهای گمرکی و مالیاتی حاصل از اجرای این قانون به حسابی مخصوص نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و به صورت تخصیص صد درصد (۱۰۰٪) و مازاد بر اعتبارات مندرج در قوانین بودجه سنواتی در قالب ردیف مستقل در ارقام بودجه لحاظ و به همان استان مرزی اختصاص و شصت درصد (۶۰٪) آن برای تقویت معیشت و اشتغال مرزنشینان (پرداخت‌های حمایتی هدفمند، تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز حوزه اشتغال و ایجاد اشتغال پایدار)، بیست درصد (۲۰٪) برای زیرساخت‌های اقتصاد مرز (تجهیز بازارچه‌های مرزی، تقویت و تجهیز بنادر و گمرکات کوچک) و بیست درصد (۲۰٪) برای تقویت زیرساخت‌های مربوط به امنیت و مبارزه با قاچاق (انسداد معابر و خلأهای مرزی، خورهای غیرمجاز و آلوده به قاچاق کالا)، در مناطق مشمول هزینه می‌گردد.

بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

کد ردیف در جدول (۷-۱)	عنوان دستگاه	عنوان ردیف	اعتبار	مصارف متناظر قانون
۷۳۰۰۰۰-۹۸	وزارت کشور	اعتبارات موضوع قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان- زیرساخت‌های اقتصاد مرز	۱۰,۰۰۰	تقویت معیشت و اشتغال مرزنشینان (پرداخت‌های حمایتی هدفمند، تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز حوزه اشتغال و ایجاد اشتغال پایدار)
۷۳۰۰۰۰-۱۷۵	شرکت ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور	اعتبارات موضوع قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار	۶,۵۰۰	زیرساخت‌های اقتصاد مرز (تجهیز بنادر و گمرکات کوچک)
۷۳۰۰۰۰-۱۷۶	سازمان شیلات ایران	مرزنشینان- زیرساخت‌های اقتصاد مرز و ایجاد اشتغال	۸,۰۰۰	زیرساخت‌های اقتصاد مرز (تجهیز بنادر و گمرکات کوچک)
جمع کل ردیف‌های جدول (۷-۱):			۵۴,۵۰۰	
		اعتبار پیش‌بینی شده در ردیف (۳۹-۵۳۰۰۰۰) جدول متفرقه شماره (۹) با عنوان:		
		اعتبارات موضوع قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان- کمک به طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی و ملی استان‌های ذی‌ربط	۴۰,۵۰۰	
		اعتبار پیش‌بینی شده در جدول (۱۰-ج) برای استان‌ها	۵۵,۰۰۰	
		کل اعتبارات پیش‌بینی شده برای اجرای این قانون	۱۵۰,۰۰۰	

مأخذ: پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

اعتبارات پیش‌بینی شده در جدول (۱۰-ج) همانند سایر اعتبارات این جدول به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها ابلاغ می‌گردد تا در چارچوب مصوبات شورای برنامه‌ریزی استان و رعایت ملاحظات مواد (۳) و (۴) قانون فوق‌الذکر و بند (ب) ماده (۱۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت هزینه شود. ردیف پیش‌بینی شده در جدول (۹) نیز به منظور تراز کردن اعتبارات هر استان بر اساس عملکرد درآمدی در زمان اجرای بودجه بوده و به طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی و ملی استان‌های ذی‌ربط با رعایت قوانین و مقررات مربوط ابلاغ خواهد شد.

با توجه به اینکه اعتبارات پیش‌بینی شده برای موضوع قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان ماهیت درآمد- هزینه دارد، اختصاص آن به طرح‌های ملی تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مستلزم پیش‌بینی در جدول (۷-۱) و توزیع آن به تفکیک میان طرح‌های استان‌های ذی‌ربط مندرج در پیوست (۱) خواهد بود. جدول ۱۰ اعتبارات توزیع شده به تفکیک طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پیوست (۱) را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰: توزیع اعتبارات ردیف‌های درآمد- هزینه قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان به تفکیک طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پیوست (۱)- میلیارد ریال

شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	ردیف درآمد- هزینه	اعتبار
۱۲۱۰۱۰۹۶۰۰۰۱	احداث هنگ‌ها و پاسگاه‌های مرزی	۷-۷۳۰۰۰۰	۱۵,۰۰۰
۱۲۱۰۱۰۷۶۰۰۰۲	ساماندهی الکترونیک مرزها و امنیت زیرساخت ارتباطات	۲۸-۷۳۰۰۰۰	۱۵,۰۰۰
۱۲۱۰۱۰۵۶۰۰۰۷	ایجاد و تکمیل زیرساخت‌های لازم بازارچه‌های مرزی	۹۸-۷۳۰۰۰۰	۱۰,۰۰۰
۱۴۲۰۱۴۲۶۰۰۱۸	احداث بزرگراه اسلام‌آباد غرب- قصر شیرین و بهسازی و احداث محور سه‌راهی قازانچی- روانسر- پاوه- نوسود و احداث کنارگذر پاوه و احداث راه اصلی گیلانغرب- سومار	۱۷۵-۷۳۰۰۰۰	۱,۷۵۰
۱۴۲۰۱۴۲۶۰۱۳۶	احداث راه اصلی سربیشه - درج - میل ۷۸		۵۰۰
۱۴۲۰۱۴۲۶۰۰۸۵	بهسازی راه اصلی سنندج - مریوان - باشماق		۱,۰۰۰
۱۴۲۰۱۴۲۶۰۰۹۳	بهسازی راه اصلی سقز - مریوان، سردشت- پیرانشهر و سقز- بانه- سردشت		۱,۵۰۰
۱۴۲۰۱۴۲۶۰۲۵۸	احداث راه اصلی خوی- قطور- رازی		۷۵۰
۱۴۲۰۱۴۲۶۰۰۵۲	بهسازی راه اصلی نقده- پیرانشهر- تمرچین		۵۰۰
۱۴۲۰۱۴۲۶۰۰۸۹	تبدیل محور دوخطه به چهارخطه سه راهی ایواوغلی- گیت ورودی ماکو (۵۰ درصد از محل منابع عمومی دولت و ۵۰ درصد از محل سایر منابع)		۵۰۰
۱۴۲۰۱۴۳۶۰۰۰۴	احداث بنادر صیادی		۱۷۶-۷۳۰۰۰۰
۱۴۲۰۱۴۳۶۰۰۰۳	بهسازی بنادر صیادی	۱,۷۰۰	
۱۴۲۰۱۴۳۶۰۰۰۲	ساماندهی بنادر صیادی	۳,۵۰۰	
جمع کل		۵۴,۵۰۰	

مأخذ: پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

۷- جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها

در این گزارش به طور مختصر اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور مورد بررسی و مذاقه گرفت. مهم‌ترین و قابل دفاع‌ترین ویژگی لایحه بودجه مزبور اجتناب از پیش‌بینی درآمد موهوم و غیرواقعی است. به بیان دیگر، کسری پنهان بودجه به حداقل ممکن رسیده است. این مهم نوید اصلاحات ساختاری بودجه را می‌دهد. به این ترتیب، گام‌های مهمی به منظور سامان بخشی به اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در فرایند تدوین لایحه بودجه سال آتی برداشته شد؛ که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به «حذف ردیف‌های متفرقه جدول شماره (۹) با اولویت پایین (بیش از ۴۰ مورد)» و «توزیع حداکثری اعتبارات به تفکیک طرح»، «متوقف نمودن بیش از ۱۳۵ طرح»، «تنوع‌بخشی به شیوه‌های تأمین مالی طرح‌ها با تأکید بر مشارکت بخش خصوصی، مولدسازی و فروش اموال مازاد و اختصاص درآمدهای اختصاصی دستگاه‌ها به تکمیل طرح‌های مربوط» و «پیش‌بینی بازپرداخت تعهدات ناشی ماده (۵۶) قانون الحاق (۱) به تفکیک طرح» اشاره کرد. علاوه بر این، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بر اساس مهم‌ترین اولویت‌ها بازتوزیع گردید که می‌توان به «پیش‌بینی اعتبار برای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دارای مصوبات رئیس جمهور محترم بر اساس تعهدات سالانه مصوب شده»، «رفع مشکلات زیست‌محیطی با تکمیل و توسعه زیرساخت‌های فاضلاب و مدیریت و ساماندهی پسماند با تأکید بر استان‌های ساحلی کشور»، «رفع تنش آبی با اولویت قرار دادن تکمیل و تأمین آب شرب شهری و روستایی»، «تقویت اعتبارات صیانت از جنگل‌های کشور و تأمین تجهیزات ضروری آن‌ها، حفاظت و احیای مناطق و حیات وحش و تالاب‌ها و حمایت از اجرای نقشه‌های حدنگار جامع (کاداستر) اراضی کشاورزی»، «تکمیل و توسعه زیرساخت‌های حمل و نقلی با اولویت قرار دادن پیش‌بینی اعتبار برای طرح‌های قابل خاتمه و تکمیل کریدورهای ترانزیتی ریلی و جاده‌ای»، «توسعه حمل و نقل عمومی درون شهری با اولویت قرار دادن پیش‌بینی اعتبار برای تأمین ناوگان مترو و اتوبوس»، «حمایت از توسعه و تجهیز آزمایشگاه‌های مرجع دانشگاه‌های برتر» و «تکمیل زیرساخت پروژه‌های نهضت ملی مسکن قابل افتتاح» اشاره کرد.

ارتقای کیفیت ارائه خدمات دولت، حمایت از توسعه بخش‌های خاص و تقویت و تکمیل زیرساخت‌ها که پیشبرد آن‌ها از کانال اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای می‌گذرد، نیازمند تکمیل ساماندهی و پایش مداوم طرح‌های پیوست (۱) و ردیف‌های متفرقه است. در یکی دو سال اخیر و در لایحه بودجه سال آتی، بخشی از تصویر کلان ساماندهی و اصلاحات ساختاری بودجه در بخش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای عملیاتی شده است، تحقق اهداف آن - ارتقای بهره‌وری مخارج دولت در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از طریق افزایش شفافیت بودجه‌ای - در گرو تکمیل و اصلاح گام‌های آتی بر اساس بازخوردهای حین اجرای گام (های) پیشین است. لازم به ذکر است، ارتقای بهره‌وری اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیازمند همراهی کامل مجلس شورای

اسلامی است که تحت هر شرایطی از درج و تغییر احجام طرح‌های بدون رعایت ملاحظه کارشناسی و قانونی^۱ در پیوست (۱) اجتناب نمایند. همچنین، سازمان برنامه و بودجه کشور را در عدم ایجاد ردیف‌های موردی (موقت) در جدول شماره (۹) ماده واحد همراهی نمایند؛ که در سنوات آتی سهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای متفرقه حداکثر پنج (۵) درصد کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را دربر بگیرد. مهم‌ترین اقدامی که مجلس شورای اسلامی می‌تواند در راستای کمک و همراهی با دولت در جهت افزایش عملکرد برنامه‌های توسعه‌ای داشته باشد، اجتناب از تحمیل هزینه‌های مالی بر دولت در حین تصویب بودجه از طریق تغییر جزئیات و افزایش احجام است. این مهم معمولاً در چارچوب افزایش منابع موهوم صورت می‌پذیرد که علاوه بر تحمیل کسری بودجه و تمام مشکلات مترتب بر آن، تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام را نیز با مشکل مواجه می‌کند.

علاوه بر موارد فوق پیشنهاد می‌شود کلیه اعتبارات طرح‌هایی که ماهیت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ندارند^۲ یا منتج به تملک سرمایه‌ای برای دولت نمی‌شوند به اعتبارات هزینه‌ای منتقل شده و اعتبارات آن‌ها را صرفاً به تکمیل و خاتمه طرح‌های نیمه تمام پیوست (۱) اختصاص دهند. برای نمونه، می‌توان به کمک‌های فنی و اعتباری از جمله حمایت از تولید و اشتغال، کمک به نهادهای غیردولتی، کمک به طرح و برنامه‌های فراسرزمینی اشاره کرد.

۱- مجوز ماده (۲۳) قانون الحاق (۲)

۲- در چارچوب آمارهای مالی دولت

منابع

- بخشنامه لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور
لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور
قوانین بودجه سنواتی ۱۳۹۵-۱۴۰۴ کل کشور
قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) و (۲)
قانون برنامه هفتم پیشرفت
قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت
قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها
مصوبه شماره ۳۴۵۲۵/ت/۶۳۶۵۰ هـ تاریخ ۱۴۰۴/۰۲/۲۹ هیئت وزیران
قانون حمایت از صنعت برق
قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان